

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**TERORISMUS, JEHO VÝVOJ A SOUČASNÉ
FORMY**

Autor práce: Alena Šimková

Studijní obor: Regionální studia

Forma studia: Kombinované studium

Vedoucí práce: prof. PhDr. Emanuel Pecka, CSc.

Katedra: Katedra společenských věd

2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby tato práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií, o. p. s., v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

Děkuji vedoucímu bakalářské práce prof. PhDr. Emanuelu Peckovi, CSc.
za trpělivost, cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

.....

OBSAH BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

ÚVOD	5
1 DEFINICE POJMU	7
1.1 DEFINICE TERORISMU	7
1.2 TYPOLOGIE TERORISMU	11
1.3 TERORISTICKÉ TECHNIKY, METODY A CÍLE	14
2 VÝVOJOVÉ FORMY	16
2.1 HISTORICKÝ VÝVOJ	16
2.1.1 Balkánský terorismus	17
2.1.2 Irský terorismus	18
2.1.3 Izrael a Palestina	19
2.1.4 Palestinský terorismus	20
2.1.5 Baskický terorismus	21
2.1.6 Alžírsko	21
2.2 NÁRODNÍ A MEZINÁRODNÍ TERORISMUS	22
2.3 ISLÁMSKÝ TERORISMUS	24
2.4 TERORISMUS V DOBĚ GLOBALIZACE	25
3 AKTUÁLNÍ PROJEVY TERORISMU	28
3.1 TERORISTICKÉ SKUPINY A JEJICH ČINNOST	28
3.1.1 Hizballáh	28
3.1.2 Hamas	29
3.1.4 Al – Kaida	29
3.1.5 Tálibán	30
3.1.6 ETA – Euskadi ta Askatasuna	32
3.1.7 IRA – Irská republikánská armáda	33
3.2 TERORISTICKÉ ÚTOKY VE SVĚTĚ	34
3.3 TERORISMUS V ČESKÉ REPUBLICĚ	38
3.4 PREVENCE A PERSPEKTIVA	41
4 VYHODNOCENÍ ANKETY	45
ZÁVĚR	52
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	55
ABSTRAKT	57
ABSTRACT	58

ÚVOD

Terorismus, slovo skloňované ve všech pádech, se stalo v současné době součástí našeho moderního života. Při jeho vyslovení se nám vybaví velké množství mrtvých a zraněných lidí, velké materiální škody, hrůza, bezmocnost a zoufalství. Denně se s tímto pojmem setkáváme na předních stránkách novin i časopisů, slyšíme o něm z rozhlasu i z televize a je hlavním tématem debat nejen významných politiků, ale i obyčejných lidí. Pokud někteří lidé odmítali celý svůj život přemýšlet o tomto slově, po teroristických útocích na Světové obchodní centrum v New Yorku a budovu Pentagonu ve Washingtonu D.C. došlo ke změně v jejich postoji k této problematice. Televizní stanice nám v přímém přenosu nabídly reportáže a snímky přímo z místa atentátů a při sledování té hrůzy si každý z nás najednou uvědomil, že tato skutečnost může kdykoliv postihnout každého jedince na této planetě.

Ale co si vlastně pod pojmem terorismus představit? Násilí, bolest, hrůzu? Ale proč? Proč i v dnešní době relativního míru dochází k těmto teroristickým útokům?

Tyto otázky jsem si kladla, když jsem jako tisíce jiných lidí sledovala útoky na Spojené státy v roce 2001. Říkala jsem si, co je to vlastně za lidi, kteří jsou schopni způsobit takovou katastrofu a zabít tisíce nevinných lidí.

Když jsem při výběru témat pro bakalářskou práci na naší vysoké škole našla téma o terorismu, věděla jsem, že si toto téma vyberu. Prostuduji problematiku terorismu, zdokonalím se v ní a na základě těchto poznatků pochopím, co je to vlastně terorismus a proč se k němu některé skupiny lidí uchylují. A třeba i pochopím, proč muselo dojít k útokům 11. září 2001 v USA a následně i k útokům v Madridu, Londýně nebo v Indii, při kterých zemřelo a bylo zraněno tak velké množství nevinných lidí.

Za cíl mé bakalářské práce jsem si proto stanovila prostudování historického vzniku terorismu, jeho typy, techniky, vývojové formy, aktuální projevy a mezinárodní boj proti terorismu. Pomocí dotazníkového šetření jsem se pokusila zjistit, do jaké míry jsou obyvatelé Českého Krumlova a Českých Budějovic informováni o této problematice.

V první části mé práce se pokusím definovat termín terorismus. V současné literatuře je možné najít velké množství různých definic, ať již evropských nebo amerických. Všechny se shodují v tom, že terorismus znamená zabíjení nevinných lidí s cílem dosáhnout svého požadavku, ať již politického, náboženského nebo ekonomického. S tím souvisí i různé typy terorismu a jeho metody, techniky a cíle.

Ve druhé kapitole se budu zabývat historickým vývojem terorismu, kdy, kde a proč vznikl. Zaměřím se na formy terorismu od národního a mezinárodního, přes nástup islámského fundamentalistického terorismu až po současný globální terorismus.

Ve třetí části práce věnuji pozornost současným aktuálním projevům terorismu. Pokusím se popsat významné teroristické skupiny, operující v různých částech světa, jejich strukturu a činnost. Připomenu nejhorší teroristické útoky ve světě. Zhodnotím situaci v České republice před rokem 1989 i po změně politického režimu a přechodu naší republiky k demokracii. V této závěrečné kapitole také uvádím typy mezinárodní spolupráce v boji proti terorismu a organizovanému zločinu. Zároveň se snažím najít odpověď na otázku, zda je možné proti terorismu účinně bojovat a jaké prostředky zvolit.

Ke studiu této problematiky jsem použila knihy předních českých a světových odborníků na terorismus, jako je Jan Eichler, Otakar J. Mika, Bohumil Píkna, Miroslav Mareš, Luigi Bonanate, Udo Ulfkotte, Loretta Napoleoni, a dalších. Současně jsem použila aktuální informace z webových stránek Ministerstva vnitra České republiky, Bezpečnostní a informační služby a deníku Mladá fronta Dnes.

Součástí této bakalářské práce je i vyhodnocení ankety, ve které jsem oslovila obyvatele měst Český Krumlov a České Budějovice. Ankety se zúčastnilo celkem 85 respondentů a její výsledky jsou shrnuty ve čtvrté kapitole této práce.

1 DEFINICE POJMU

1.1 Definice terorismu

Terorismus, tato brutální, efektní a efektivní zbraň, vytváří opoziční podobu politickým událostem toho daného století. Je to významná forma politického násilí a je rozšířena do všech zemí světa, a i když nepřímo, má každá země s terorismem určité zkušenosti.

Již v roce 1798 se slovo „terorismus“ objevilo v dodatku Slovníku Francouzské akademie – nemělo ten význam jako dnes, kdy jím označujeme akce ilegálních hnutí, které se zaměřují na vlády určitých států a která „...*mají na mušce vládu jedné či více zemí a jejichž cílem je dosažení rychlé a drastické změny politického a sociálního řádu, a to nejen uvnitř jednoho státu, nýbrž v globálním měřítku.*“¹

Při objasňování pojmu terorismus musíme zároveň objasnit i pojem teror. Oba výrazy jsou používány v naprosto protichůdných situacích. Výraz terorismus se používá v případech otevřeného, spravedlivého i nespravedlivého odporu proti zákonům, například boj Rudých brigád proti italskému státu. Ale slovo teror se většinou přiklání k přehnanému uplatňování zákonů, například Pinochetova Chile po státním převratu v roce 1973 nebo Stalinův teror v Rusku.²

Websterův slovník 20. století uvádí tyto významy:

Teror – 1. intenzivní strach; 2. osoba nebo věc způsobující intenzivní strach; 3. období charakterizované politickými exekucemi; 4. program terorismu nebo skupina či organizace hlásící se k těmto.

Terorismus – 1. terorizování, to je používání teroru a násilí k zastrašení, podrobení, atd., zvláště jako politické zbraně nebo metody; 2. zastrašení či podrobení tímto způsobem dosažené.³

Termín terorismus pochází z latinského slova „terror“ nebo „terreo“ a znamená strach, hrůzu, zděšení nebo zastrašovat, nahánět strach. Tímto slovem v dnešní době

---

¹ BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Praha, 1997, s. 9

² BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Praha, 1997, s. 10

³ *Encyklopedie „Světový terorismus“*. Praha, 2001, s. 12

označujeme akce ilegálních hnutí, organizací i jedinců, které se snaží jakýmkoliv způsobem dosáhnout svého cíle, většinou změny politického a sociálního řádu nebo splnění svých ekonomických, politických a náboženských požadavků. Akce jsou systematické a promyšlené, zaměřené na civilní obyvatelstvo, s cílem zastrašit, vyvolat paniku a tím donutit vládu k plnění požadavků teroristů.⁴

Ovšem dosud se nepodařilo najít univerzální politickou či právní definici, která by byla přijatelná na domácí i mezinárodní úrovni. Existuje řada definic, vědeckých, politických, veřejných i obecných.

V Evropě se významní politikové vyjadřovali k hrozbě terorismu již od konce 2. světové války, v době izraelských útoků proti Britům. V 80. letech 20. století definoval terorismus britský expert Paul Wilkinson jako: „*systematické používání zabijení, mrzačení a ničení či vyhrožování takovými činy k vytváření atmosféry strachu, k přivolávání pozornosti k určité věci a k zastrašování širšího okruhu lidí s cílem vynutit si jejich ústupky požadované teroristy.*“⁵

Německý Spolkový úřad pro ochranu ústavy vydal prohlášení, ve kterém terorismus definoval následovně: „*Terorismus je průběžný proces boje za politické cíle, jichž se dosahuje metodou násilných útoků na životy a majetek třetích osob, zvláště pak krutými zločiny dle §129a, odst. 1, trestního zákona (vražda, zabití, vydírání, únos) nebo jinými násilnými akty, které slouží k přípravě podobných zločinů.*“⁶

Po teroristických útocích 11. září 2001 v New Yorku byla přijata definice Evropského parlamentu, která stanovuje, že teroristické akce jsou – „*záměrné páchané činy jednotlivců nebo skupin proti jedné nebo několika zemím, jejich institucím či státním příslušníkům s cílem zastrašovat je a ohrožovat jejich základní lidské svobody, demokracii, úctu k lidským právům a vládě práva.*“

---

⁴ PECKA, E. *Základy sociologie*. České Budějovice, 2005, s. 96

⁵ WILKINSON, P. *Terrorism and the Rule Law*. Harvard International Review, May/June 1985, podle EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21. století*. Praha, 2007, s. 167

⁶ *Encyklopedie „Světový terorismus“*. Praha, 2001, s. 17

Tímto problémem se také zabývala OSN. Ve své rezoluci 1373 (2001) odsoudila útoky ze září 2001 a v rezoluci RB OSN 1566 (2004) definovala terorismus jako velmi nebezpečný jev, který „*zasévá strach mezi obyvatelstvem ..... zastráňuje obyvatelstvo a na vládách nebo mezinárodních organizacích si vynucuje, aby přijímaly určitá opatření, nebo aby je naopak nepřijímaly.*“ OSN také uvedla, že teroristické akce nesmí být nikdy ospravedlněny z žádných politických, ideologických, rasových, etnických či náboženských hledisek.⁷

Na rozdíl od evropských států vláda Spojených států nikdy oficiální definici terorismu nevydala. Některé vládní agentury však vydaly své vlastní, neoficiální verze. První z nich byla CIA, ústřední výzvědná služba, která v roce 1976 definovala, že terorismus je: „*Hrozba násilím nebo přímé použití násilí k politickým účelům jestliže (1) je taková akce zaměřena k ovlivnění přístupu a chování cílové skupiny, jež je širší než okamžité oběti a (2) jestliže působení takové skupiny přesahuje hranice národních států.*“

Podobné definice měla také FBI, americká armáda, ministerstvo obrany. Nejvhodnější definici sestavilo ministerstvo zahraničních věcí Spojených států v roce 1984, které označilo terorismus jako: „*Předem připravené, politicky motivované násilí, prováděné nadnárodními tajnými agenty či organizacemi na nebojujících terčích, s obvyklým cílem ovlivnit veřejnost.*“⁸

Také naši přední odborníci na terorismus uvádějí různé definice terorismu. Například v knize Miroslava Mareše najdeme tuto definici: „*Terorismus je použití agresivního a excesivního násilí (anebo hrozba použitím takového násilí), které je naplánováno s dominantním účelem vyslat vážné zastráující poselství zřetelně většímu počtu lidí (cílovému publiku) než pouze těm, kteří jsou primárními násilnými akty nebo hrozbami bezprostředně poškozeni.*“⁹

Definice terorismu podle Maxmiliána Strmisky zní: „*Politický terorismus představuje politicky motivovanou a zdůvodňovanou metodu (způsob boje, strategii) víceméně systematického požívání násilí (nejčastěji ozbrojeného násilí, záměrně*

⁷ EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21. století*. Praha, 2007, s. 167-168

⁸ *Encyklopedie „Světový terorismus“*. Praha, 2001, s. 17

⁹ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Brno, 2005, s. 22

nerespektující válečné konvence), jejímž hlavním cílem je dosažení určitého psychologického efektu svým dosahem obvykle překračující okruh přímých obětí či svědků útoku, efektu, vzhledem k jehož předpokládanému politickému významu je bezprostřední fyzický účinek násilné akce druhořadý.“¹⁰

Nejčastější definice pojmu terorismus, uváděná na stránkách Ministerstva vnitra České republiky zní: „*Terorismus je plánované, promyšlené a politicky motivované násilí, zaměřené proti nezúčastněným osobám, sloužící k dosažení vytčených cílů.*“¹¹

Jasná a stručná definice je uvedena i v Encyklopedii Světový terorismus a říká, že: „*terorismus je ekvivalentem válečných zločinů v období míru.*“¹²

Ze všech definic terorismu můžeme použít jednu obecnou, která spojuje všechny základní společné rysy: „*Terorismus znamená politicky motivované, slepé, nerozlišené a bezohledné zabíjení bezbranného a nevinného civilního obyvatelstva.*“

Prvky této definice lze vysvětlit takto:

- politicky motivované násilí – cílem teroristických útoků je změna v politice daného státu, v politice zahraniční nebo globální. Jde o šíření strachu mezi obyvatelstvem a snaha donutit vládu k různým ústupkům,
- slepé zabíjení znamená, že teroristy nezajímá, kdo při jejich útocích zahyne, neznají totožnost svých obětí,
- bezohlednost je součástí slepého zabíjení, teroristé chtějí dosáhnout svého cíle a při tom usmrcují nevinné a bezbranné civilní obyvatele, někdy dokonce i děti,
- zabíjení bývá opakované, s cílem vyvolat zděšení,
- bezbranné obyvatelstvo nemá žádné zbraně, neumí a ani se nemůže bránit.¹³

V průběhu let se samozřejmě definice měnily podle okolností. Přesto se všechny shodují v základních rysech – terorismus jsou plánované akce, násilného charakteru,

---

¹⁰ STRMISKA, M. *Terorismus a demokracie*, podle PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost EU*. Praha, 2006, s. 25

¹¹ <http://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>

¹² *Encyklopedie „Světový terorismus“*. Praha, 2001, s. 20

¹³ EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21. století*. Praha, 2007, s. 168-169

politicky zaměřené, které provádí tajné protistátní organizace a skupiny a útočí na civilní cíle.

1.2 Typologie terorismu

Stejně jako je velmi obtížné určit jednotnou definici terorismu, je také problematické nalézt obecnější klasifikaci typů terorismu. Velmi často totiž dochází k slučování a k prolínání několika kritérií: např. ideová motivace teroristů, charakter aktéra, rozsah a způsob provedení akce, vztah k teritoriu státu a další.

Podle širší ideologické motivace teroristů rozdělujeme terorismus na *ultralevicový*, *ultrapравicový*, *etnický*, *teritoriální*, *náboženský*, *ekologický*, *kriminální*, *psychopatologický*, „*single-issue*“ nebo *demokratický*. Podle charakteru aktéra dělíme terorismus na *subverzivní* (terorismus zdola proti držitelům moci), na *represivní* (terorismus shora, od držitelů moci), na *státní* (mezinárodní, globální) a na *nestátní* terorismus. Ve vztahu ke statu quo daného systému známe typy *revolučního* terorismu, kdy je cílem celková změna systému; *subrevolučního* terorismu, který požaduje pouze dílčí změnu systému a terorismu *establishmentu*, kde je naopak požadováno udržení stávajícího systému. Ve vztahu k teritoriu státu dělíme terorismus na domácí, mezinárodní a globální.

Co do rozsahu teroristických aktivit lze dělit terorismus na *mikroterorismus*, kdy intenzita útoků je malá, malé jsou také škody na majetku a dochází pouze ke zranění obyvatel; na *mezoterorismus*, který se vyznačuje střední intenzitou útoků, výraznými škodami na majetku a již dochází ke ztrátám na životech. Třetí typ je *makroterorismus*. Velká intenzita útoků má destruktivní následky, majetkové škody ohrožují ekonomickou i sociální stabilitu státu a oběti na životech se počítají v řádu tisíců. Podle působení terorismu na různé oblasti a obory lidské činnosti hovoříme např. o *dopravním* terorismu, *energetickém* terorismu, *agroterorismu*, *ekoterorismu* nebo *cyberterorismu*. Další členění terorismu je podle geografické oblasti působení terorismu, kdy lze vymezit například *latinskoamerický* terorismus, *blízkovýchodní* terorismus, *západoevropský* terorismus, apod. Podle počtu teroristů dělíme terorismus na *individuální* a *skupinový*.¹⁴

---

¹⁴ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Brno, 2006, s. 35-39

Významné je dělení terorismu podle cíle na *politický* terorismus, který má za cíl vznik samostatných států nebo úsilí o destabilizaci společnosti s jinými společenskými hodnotami. Jde především o islámsko – fundamentalistický terorismus. Do této kategorie můžeme zařadit i *etnicko náboženský* terorismus, který se stále projevuje na Balkáně a *separatisticko nacionální* terorismus, jehož typickým příkladem je baskická nacionálně separatistická organizace ETA ve Španělsku a její operace.¹⁵

V encyklopedii Světový terorismus se setkáváme s odlišným rozdělením terorismu, a to podle ideologie, podle povahy cílů, podle zaměření násilí a oblasti působení, a podle historického původu teroristické skupiny. Další dělení terorismu podle této encyklopedie je následující:

Nacionalistický terorismus, kterému předchází touha po národním státě. Obvykle dochází ke snaze svrhnout vládu pomocí vyvolané paniky a zastrašování obyvatelstva – Irsko, Alžír, Tunis, Indie. Nacionalisté také používají terorismus k omezení vlivu cizích států na svém území, velký odpor je namířen zejména proti politice vměšování Spojených států a jejich spojenců.

Revoluční terorismus, ve kterém se projevuje snaha o svržení ústavní vlády z důvodu změny společenského řádu a má za cíl změnu politických pravidel v dané zemi. Většinou je součástí programu teroristů a je to také jediný způsob, jak ukázat represivní povahu těchto režimů, které potlačují lidskou svobodu. Do této kategorie se řadí většinou levicová politická hnutí, která zdůrazňují nutnost změny a dosažení lepších sociálních podmínek pro všechny lid.

Extremismus krajní pravice - tato teroristická činnost je neustále na vzestupu. Od roku 1980 ji za svou přijala bouřící se mládež a nacionalistická hnutí, kteří upřednostňují rasu a národ, a přijaly za své hesla „čistý národ“ a „rasová válka“. K základním prvkům tohoto typu extremismu patří zejména myšlenka o nadřazenosti určité skupiny lidí nad ostatními, přesvědčení o tom, že násilí je regulérní forma činnosti, potřeba silného vůdce, a nenávisť vůči komunismu a socialismu.

---

¹⁵ PECKA, E. *Základy sociologie*. České Budějovice, 2005, s. 96 - 97

Jednouúčelové („sigle – issue“) teroristické skupiny, se zaměřují pouze na jeden přesně specifikovaný problém. Například proti potratům (skupina Obranná akce, Operace záchrana ..), za ochranu přírody v Americe (Země především!), za práva zvířat (Fronta za osvobození zvířat). I tyto skupiny neváhají použít ke splnění svých cílů násilné metody.

Státní terorismus rozdělujeme na tři typy. Prvním je použití teroru vládních autorit proti vlastnímu lidu. Jde především o útlak a zastrahování obyvatelstva nebo určitých skupin, o jejich podrobení a o udržení současné politické pozice. Tento typ terorismu používají diktátoři nebo vlády, které nemohou být podrobeny soudnímu vyšetřování, například plynové útoky Saddáma Husajna na vlastní obyvatelstvo, Stalinovy čistky nebo „eskadry smrti“ v Jižní Americe. Druhým typem státního terorismu je státem podporovaný terorismus, kdy vláda země má pod kontrolou určitou teroristickou skupinu v zahraničí. Tento typ terorismu je určen k destabilizaci cizí nepřátelské vlády nebo k odstranění určitých kritiků v zahraničí. Posledním typem je sponzorování teroristické skupiny v zahraničí penězi, potravinami nebo zbraněmi. Vlády jednotlivých zemí se k němu uchylují v případech, kdy plánují a řídí teroristické operace na území cizích států. Stát ovšem není zapojen přímo, pouze podporuje výcvik teroristů, poskytuje zbraně, peníze, základny a hlavně diplomatickou ochranu.

Venkovský a městský terorismus se od sebe diametrálně odlišují. V obou prostředích může sice fungovat jedna a táž teroristická skupina, ale k odlišnosti dochází v používání metod. Ve venkovském prostředí je daleko více volnosti než ve městě, proto je zde více prostoru pro zakládání velkých vojenských seskupení, tzv. geril, a pro jejich operace. Tito bojovníci se řídí myšlenkami Mao Ce-tunga a Ernesta Che Guevary. Městští teroristé se zaměřují na masové akce a jednorázové násilné akty. Pohybují se skrytě, promyšleně a jejich cílem je bezchybně zaútočit a rychle zmizet. Jejich akce mají veliký dopad na společnost – většinou při nich dochází k velkému počtu mrtvých a raněných a k velkým materiálním škodám.

Náboženský extremismus. „Nelituji ničeho. Jednal jsem na přímý rozkaz Boha“.¹⁶ Těmito slovy lze vystihnout podstatu terorismu s náboženskou motivací. Jejich cíle jsou odlišné od klasických teroristických cílů, protože nechtějí politické,

---

¹⁶ *Encyklopedie „Světový terorismus“*. Praha, 2001, s. 206

sociální nebo územní změny. Jejich cíle jsou vnuknuté Bohem, jednají jeho jménem. Tím se odlišují od ostatních teroristických skupin.

Mnoho teroristických skupin současnosti má sice náboženské pozadí, ale převažuje u nich nacionalismus nebo separatismus. Pro společnost představují větší nebezpečí než klasické teroristické skupiny, protože jejich akce jsou naprosto nepředvídatelné a nevypočitatelné.¹⁷

1.3 Teroristické techniky, metody a cíle

„Pokud jde o hlavní cíl teroristických úderů, tím je přivolat pozornost věci, kterou teroristé považují za spravedlivou a pro jejíž řešení neváhají zabít, ničit velké hodnoty nebo dokonce bez sebemenšího varování zabít lidi, kteří se ničím neprovinili a kteří mají tu smůlu, že jsou v nesprávné chvíli na nesprávném místě.“¹⁸

Terorismus můžeme také vnímat jako určitou strategii určité skupiny k prosazování jejích zájmů. Jiné techniky, metody a cíle jsou používány a prosazovány u represivního terorismu, jiné u subverzivního, jiné mezi jednotlivými typy a směry terorismu. Ale základní idea terorismu, „zastrašit určitým jednáním širší počet lidí, a dosáhnout tím svých cílů“, je u všech typů i směrů stejná.

Represivní terorismus, někdy označovaný jako státní teror, znamená terorismus shora, od držitelů státní moci. Jeho cílem je šířit strach mezi odpůrci režimu, opozicí nebo určitými skupinami obyvatelstva a upevnit stávající společenský a politický řád. Akteřem je představitel státu, vláda nebo vládní instituce jako policie, armáda, justice. Dochází k používání různých metod zastrašování a teroru, jako například politické vraždy, únosy, věznění, mučení, nasazování na nucené práce a perzekuce v soukromém i veřejném životě. Do této oblasti můžeme zařadit i genocidy, etnické a sociální čistky a násilné emigrace.

Terorismus zdola proti držitelům moci, tzv. subverzivní terorismus má odlišné cíle. Jde zde především o odstranění nebo zastrašení držitelů moci, o změnu stávajícího

---

¹⁷ Encyklopedie "Světový terorismus". Praha, 2001, s. 186 - 208

¹⁸ EICHLER, J. Terorismus a války na počátku 21. století. Praha, 2007, s. 169

politického systému nebo o snahu dosáhnout určitých požadavků.

Základní metodou moderního terorismu v době jeho vzniku v 19. století byla „filosofie bomby“ a s ní spojená „propaganda činem“. Předpokládalo se, že tato metoda sama o sobě povede ke zhroucení státního systému. Výsledek nebyl vždy jednoznačný. Mezi další metody terorismu patří braní rukojmí, únosy lidí, vraždy, sabotáže, poškozování majetku, únosy letadel, atentáty nebo i hrozba výše uvedenými aktivitami. Represivní terorismus může využívat i své ozbrojené složky, armádu a policii. Všechny tyto metody mohou být namířeny na jednotlivce nebo na skupiny osob, v malém nebo velkém rozsahu.

Teroristé při své činnosti využívají nejrůznější typy zbraní a nástrojů násilí. Ke klasickým zbraním patřily a stále patří vrhací výbušné zbraně, tzv. „molotovův koktejl“, granáty, výbušniny, střelné zbraně, minomety a miny, které jsou umístovány na různá místa včetně lidských těl. S postupným vývojem technologií a rozvojem vědy a techniky získali teroristé přístup k raketovým střelám, ke zbraním hromadného ničení a k cyberteroristickým zbraním.¹⁹

Každá teroristická činnost však potřebuje určité finanční pokrytí. Peníze jsou nutné na nákup zbraní a vybavení, na zaplacení propagandy, na mezinárodní cesty nebo na zaplacení dobrovolníků. K získání financí existuje mnoho způsobů. K legálním způsobům patří například dobrovolné příspěvky od svých příznivců a komunit na celém světě (Tamilští tygři na Srí Lance, palestinské hnutí), vybíráním poplatků na svých shromážděních (IRA) nebo příspěvky od sympatizujících států a jejich představitelů (Libye – plukovník Kaddáfí). Většinou ale převažují ilegální způsoby nabývání peněz, ke kterým patří pašování, bankovní loupeže, vydírání a únosy lidí, letadel a dopravních prostředků za výkupné. Mnoho teroristických skupin zbohatlo na obchodech s drogami, zbraněmi a prostitutí. Některé organizace si dokonce vytvořily svou vlastní „černou ekonomiku“, neboli ilegální podnikání, ze kterého neplatí daně (například IRA nebo protestantské skupiny v Ulsteru). Pokud dojde k získání velkého počtu peněz, mají některé teroristické skupiny snahu je co nejlépe investovat. Hledají se cesty k jejich „vyprání“ a převedení do legálních aktivit tak, aby se zakryl jejich skutečný původ.²⁰

---

¹⁹ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Brno, 2005, s. 41 - 45

²⁰ *Encyklopedie „Světový terorismus“*. Praha, 2001, s. 235 - 236

2 VÝVOJOVÉ FORMY

2.1 Historický vývoj

Slovo terorismus má své historické kořeny již ve starém Řecku a Římě. Mnoho případů násilí ve starověku i středověku se ovšem místo k terorismu spíše blíží k pojetí teroru jako nástroje politiky. Násilí, strach a teror se používaly k dosažení vytčeného cíle a byly základem ničivých válek, vedených proti bezbrannému obyvatelstvu. Nejznámější příklad státního teroru se vztahuje k Velké francouzské revoluci. Vládu teroru zde uplatňovaly Výbory pro veřejné blaho a obecnou bezpečnost a jejím symbolem se stala gilotina.²¹

Moderní terorismus se zrodil v Rusku koncem 19. století v době, kdy začaly vznikat první ilegální organizace s cílem změnit stávající řád. Část ruské inteligence si osvojila anarchistické přesvědčení, podle něhož měla být revoluce provedena pomocí atentátů. Tato snaha vyvrcholila v roce 1917 první socialistickou revolucí v dějinách.

V následujících padesáti letech naší historie (1880 – 1930) se terorismus objevoval na mnoha místech střední Evropy, na Balkáně, v Itálii, Německu, ale také v Irsku a Indii. Od konce 2. světové války začínáme hovořit o terorismu na Blízkém a Středním východě. V šedesátých letech je terorismem zasažena Jižní Amerika. Do západní Evropy se terorismus opět vrací v sedmdesátých letech.

Terorismus bývá intenzivnější v těch zemích světa, kde existuje rozvinutý politický i společenský život. Zákonitě zde dochází k napětí a nesouladu mezi sociálními skupinami obyvatelstva a politickými ideologiemi státu. Svou úlohu také sehrál rozpad impérií velkých koloniálních mocností Anglie a Francie, a následný proces vzniku nových států. Do terorismu byly postupně vtaženy všechny typy politických režimů – ty, které ho podporovaly, ale i ty, které s ním bojovaly.

---

²¹ *Encyklopedie „Světový terorismus“*. Praha, 2001, s. 26, 44

Terorismus ve své široké fenomenologii má čtyři základní prvky: terorismus jako forma boje za nezávislost, terorismus proti státu, terorismus proti mezinárodnímu řádu a terorismus jako prvek destabilizace společnosti.²²

Z výše uvedeného zákonitě vyplývá, že terorismus je zároveň i sociální problém. Na počátku všech teroristických akcí hrála a hraje důležitou roli diskriminace, ať už náboženská, politická či rasová.²³

Z historického hlediska je nutné zmínit terorismus na Balkáně, v Irsku, na Blízkém a Středním východě, baskický a alžírský terorismus.

2.1.1 Balkánský terorismus

Hledání národní samostatnosti se na Balkáně projevilo na konci devatenáctého a na začátku dvacátého století. Poprvé se to masivním způsobem dotklo Makedonie, země která patřila do svazku osmanské říše. Byla obývána několika národy nábožensky rozdělenými na katolíky, pravoslavné a muslimy. Na balkánském poloostrově existovala na přelomu století pouze dvě samostatná království – Srbsko a Černá Hora. Rakousko – Uhersko se tehdy rozkládalo až k hranicím Rumunska. Tato geopolitická situace dala později podnět k rozpoutání 1. světové války.

Balkánské státy se opakovaně stávaly centrem násilí. Důvodem byla nemožnost stanovit, které státy odpovídaly kterým národům. Proto zde docházelo k opakovaným snahám o autonomii. Koncem 19. století se Řecko, Srbsko, Rumunsko a Bulharsko staly nezávislými státy, Makedonie stále zůstávala pod nadvládou Turků.

V roce 1893 byla založena Vnitřní makedonská revoluční organizace (VMRO), tajné hnutí, jehož hlavním programem se stal terorismus. Hnutí mělo podporu z Bulharska, které chtělo Makedonii připojit ke svému území. Cílem bylo vyvolat povstání, které postupně přejde do partyzánské války, snaha o zhroutilí tureckého impéria a vyhlášení samostatnosti. Následné atentáty ovšem svých cílů nedosáhly, došlo

---

²² BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Praha, 1997, s. 8 - 30

²³ PECKA, E. *Základy sociologie*. České Budějovice, 2005, s. 96

pouze k vyhnání Turků z Evropy. Makedonie nedosáhla úplné samostatnosti, po první světové válce byla rozdělena mezi Srbsko, Bulharsko a Řecko.

Srbsko posílilo svou pozici a rozšířilo kontrolu nad velkou částí Makedonie. Na území Srbska operovala násilná teroristická skupina Černá ruka, kterou založil plukovník „Apis“ Dimitrievič v roce 1911 s tichým souhlasem srbské vlády. V době, kdy ještě byla tajnou organizací rozšířenou pouze ve vojsku, spáchala atentát na krále Alexandra Obramoviče a jeho manželku Dragu.

Následný sarajevský atentát na arcivévodu Františka Ferdinanda de Este a jeho manželku, spáchaný v roce 1914 Gavrilem Principem, přinesl nejen pro celou oblast Balkánu, ale i pro celou Evropu značně destabilizující důsledky.²⁴

2.1.2 Irský terorismus

Sjednocené království zahrnuje Anglii, Skotsko, Walles a Severní Irsko (Ulster). Právě Severní Irsko je zbytkem irského ostrova, kterému musela britská vláda po 2. světové válce, po řadě neobyčejně krutých násilných střetnutí, udělit úplnou samostatnost.

Irský terorismus byl motivován bojem za nezávislost zaměřeným hlavně proti vnitřnímu kolonialismu ekonomického typu a proti násilnému prosazování anglikánské církve v katolické zemi. Jedná se o první městské teroristické hnutí, kdy integrace bojovníků a obyvatelstva byla úplná a solidární. Řadové obyvatelstvo je podporovalo s velikým nadšením a nasazením. Nejvýznamnějším prvkem tohoto terorismu bylo jeho vítězství. Velká Británie ustoupila z toho důvodu, že vzpoura Irska by nikdy nebyla vykořeněna – mohla být potlačena, ale nikdy úplně udušena.

Irská republikánská armáda, IRA, vznikla během 1. světové války v roce 1916 jako vojenská jednotka irské nacionalistické strany Sinn Féin – Strana vzbouřenců. O tři roky později pod vedením Eamona De Valery a Michaela Collinse zahájila partyzánskou válku proti Britům. IRA byla organizována jako skutečné vojsko, které

---

²⁴ BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Praha, 1997, s. 22 – 38
Encyklopedie „Světový terorismus“. Praha, 2001, s. 54 - 55

působilo v ilegalitě, a měla jeden zásadní úkol – přivést jižní Irsko k úplné samostatnosti a nezávislosti na Velké Británii . Následující léta se vyznačovala nebývalým násilím ze strany IRA i ze strany státní policie (tzv. Black and Tans). Zemřelo mnoho příslušníků IRA, policie i nevinných obyvatel.

Zlom, a vlastně i vítězství, přišel v době, kdy se boje přesunuly z ostrova na pevninu. Veřejné mínění bylo zcela na straně Irska a nechťelo již podporovat nadvládu Velké Británie. Proto byla 6. prosince 1921 podepsána britsko – irská dohoda , kterou Irsko získalo autonomní status. Michael Collins, který tuto dohodu vyjednal a podepsal, byl přesto tvrdým křídlem IRA zavražděn. Prezidentem republiky se stal De Valera. Historie irského terorismu však tímto neskončila a neskončila ani historie IRA. ²⁵

2.1.3 *Izrael a Palestina*

„Palestinská otázka“ znamenala v první fázi boj za vytvoření izraelského státu. Ale ve druhé fázi začala také znamenat boj proti státu Izrael, který byl obviněn z represe proti palestinskému lidu. Palestina po první světové válce připadla pod vládu Velké Británie. Historie izraelského státu se začíná psát v listopadu 1917, kdy Britové vydali tak zvanou Balfourovu deklaraci, která slibovala „zrození Palestiny jako národního státu pro hebrejský lid“. Tím uznala legitimitu sionistické věci, ale zároveň zneklidnila arabské obyvatelstvo. Od roku 1920 začaly střety mezi Židy a Araby za samostatný židovský stát, které trvaly až do roku 1948, kdy byl vyhlášen stát Izrael. Arabským extremistickým vůdcem se stal Hadž Amín Al-Husajní, představitel výkonné moci v Palestině, který bojoval za to, aby se Palestina stala nezávislým arabským státem.

V roce 1929 došlo k nepokojům u Zdi nářků v Jeruzalémě, které se následně rozšířily po celé Palestině. Během několika dní bylo zabito a zraněno několik stovek Židů i Arabů. Mírová cesta k urovnání sporu byla uzavřena.

Postupně vznikly tři bojové organizace, které se nelišily svým cílem, ale svým postupem a strategií. Byla vytvořena organizace lidové obrany Haganah, vyznačující se jistou umírněností a která se zpočátku soustředila hlavně na obranu židovských osad

---

²⁵ BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Praha, 1997, s. 39 - 43

a odmítala teroristické činy. V roce 1937 byla Davidem Razielem založena teroristická bojová organizace Irgun Zvai Leumi (Národní vojenská organizace), později vedená Vladimírem Žabotinským, který stál u zrodu revizionistického sionistického hnutí. Od roku 1943 až do jejího rozpuštění v roce 1948 stál v čele Menachem Begin, který se po vyhlášení samostatného státu Izrael stal jeho premiérem. Byl první, kdo vedl s egyptským prezidentem Sadatem mírové rozhovory, za které v roce 1978 obdrželi Nobelovu cenu. V průběhu 2. světové války vznikly tzv. Sternovy oddíly (Stern Gang), nejnásilnější a nejterorističtější organizace, nazvaná podle svého zakladatele, Abrahama Sterna, původně jednoho z nejvyšších představitelů Irgunu.

V červenci 1946 provedla organizace Irgun největší bojovou akci, útok na hlavní britský štáb, který sídlil v hotelu King David v Jeruzalémě. Výsledkem bylo 91 mrtvých a 45 raněných. Skupiny Irgun a Stern do konce roku 1946 zabily 373 osob, z toho 300 civilistů, britské vojenské oddíly se nezmohly na vážnější protiútok proti židovským teroristům. Britská vláda na základě těchto skutečností rozhodla o odchodu Britů z Palestiny. V únoru 1947 přešlo řešení palestinské otázky na nově založenou mezinárodní organizaci OSN. V prvním kole teroristé vyhráli.²⁶

2.1.4 Palestinský terorismus

Od vzniku samostatného státu Izrael v květnu 1948 přešla krutá občanská válka v Palestině plynule do první arabsko – izraelské války, ve které Izraelci zvítězili. Izrael začal kontrolovat asi o 30 procent větší území, než mu vymezila OSN. Z tohoto území začali postupně vyhánět původní palestinské obyvatelstvo. Vzrůstající moc Izraele uspíšila podporu vzniku palestinského hnutí. Vládní činitelé arabských států včetně Saúdské Arábie a Ligy arabských států podpořili v roce 1964 vznik OOP – Organizace pro osvobození Palestiny. V Organizaci bylo sloučeno celkem devět politických a vojenských organizací, z nichž největší a nejvlivnější byl Al Fattáh pod vedením Jásira Arafáta, dále Lidová fronta za osvobození Palestiny, řízená Georgem Habbásem a Demokratická fronta za osvobození Palestiny.

---

²⁶ BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Praha, 1997, s. 53 – 58
Encyklopedie „Světový terorismus“. Praha, 2001, s. 258 - 267

Palestinský terorismus, označovaný i jako středovýchodní terorismus, má přesný datum vzniku a to rok 1967, kdy probíhala tzv. „šestidenní válka“. Tento termín označuje válku mezi Izraelem a Egyptem, Sýrií a Jordánskem. Izraelské vojsko po velkých bojích vyhrálo a bylo vyhlášeno příměří. V roce 1969 se Jásir Arafat stává předsedou OOP. Přesto tvrdé boje mezi Izraelci a Palestinci neskončily a stále pokračovaly a stupňovaly se. Žádný terorismus neměl tak celoplanetární rozměr jako tento.

2.1.5 Baskický terorismus

V baskickém terorismu se projevuje ideologický zápal, který ho také zároveň posiluje. Baskická menšina je soustředěna zejména ve třech španělských provinciích Álava, Guipúzcoa a Vizcaya, nalezneme ji však i v Navarsku a pyrenejských provinciích na francouzské straně. Po 2. světové válce, kdy se Španělsko integrovalo do evropského společenství, vznikla ETA (Euskadi Ta Askatasuna = Baskická vlast a svoboda), teroristické separatistické hnutí, organizované k ozbrojenému hnutí za samostatnost baskické menšiny. Od šedesátých let minulého století ETA stále jasněji vystupovala proti diktátorské, autoritářské vládě Franciska Franka, který se zejména politikou jazykové asimilace snažil o potlačení baskické menšiny a její začlenění do španělské společnosti.

Atentáty ovšem neustaly ani po pádu Frankova režimu a pokojném přechodu Španělska k demokracii. Střety mezi vládou a teroristickou skupinou ETA se staly součástí každodenního života obyvatel větších španělských měst. Dodnes jsme svědky násilných akcí, které jsou namířeny proti všem – turistům i obyvatelům Španělska.²⁷

2.1.6 Alžírsko

Boj Alžírsko za nezávislost, které bylo od roku 1830 francouzskou kolonií, začal v roce 1954 a trval do roku 1962, kdy došlo k ukončení války a byla vyhlášena alžírská nezávislost. Proti sobě stály alžírská Fronta národního osvobození (FLN) a francouzská armáda. Střety mezi nimi se vyznačovaly násilím a teroristické akce se stupňovaly. Vše vyvrcholilo bitvou o Alžír (1956-57), kdy se alžírská vláda rozhodla převést policejní

---

²⁷ BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Praha, 1997, s. 90 - 99, 121 – 125

pravomoci do rukou armády a střet tak militarizovat. Na obou stranách docházelo k násilí, vraždám a atentátů.

V roce 1961 vzniká Tajná armádní organizace OAS (Organisation Armée Secrète), která se stavěla proti myšlence, že by Francie opustila svou kolonii. Bojuje jak proti Frontě národního osvobození, tak proti francouzské vládě, zavraždila okolo 1200 muslimů, francouzských vojáků i civilistů. OAS se organizovala i ve Francii, kde se neúspěšně pokusila o atentát na prezidenta Charlese de Gaulla. Francouzské policii se poté podařilo OAS rozvrátit.

18. března 1962 byly podepsány dohody v Evianu a v červenci téhož roku je lidovým referendem rozhodnuto o nezávislosti Alžírsku.²⁸

2.2 Národní a mezinárodní terorismus

Národní terorismus je první a nejstarší podobou terorismu v dějinách. Probíhá uvnitř hranic daného státu a za cíl si vybral změnu ve vnitřní politice státu, boj za nezávislost a za ekonomickou prosperitu státu. Atentáty byly zaměřeny pouze na hlavní představitele a prominenty stávajícího režimu, například v Rusku a Polsku na konci 19. století. V těchto případech se hovoří o rozlišujícím terorismu.

První světová válka dala impuls k rozpadu koloniálního řádu. Mnoho států, které byly pod nadvládou evropských mocností, začalo bojovat za svou národní nezávislost. Boje propukly v anglických a francouzských koloniích, mimo jiné v Alžírsku, Indii, Řecku, Indočíně, Palestině a v dalších státech. Teroristé již nerozlišovali mezi prominenty režimu a nevinným civilním obyvatelstvem, začala se prosazovat nebezpečnější forma, tzv. nerozlišující terorismus.

Tento typ terorismu, který je vnitropoliticky motivovaný, se vyznačuje řadou rozličných podob. V mnoha případech jde o odtržení určité části území konkrétního státu a snahu o jeho suverenitu a samostatnost. Nejznámější je terorismus v Severním Irsku, Španělsku, Čechensku, ve státech bývalé Jugoslávie a na Korsice. V dalších

---

²⁸ BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Praha, 1997, s. 69 – 77
Encyklopedie „Světový terorismus“. Praha, 2001, s. 153

případech jde o vynucování změn v politické orientaci států nebo o boj mezi levicovým a pravicovým terorismem, zejména v Latinské Americe.²⁹

Pro národní terorismus je charakteristické to, že přední představitelé teroristických organizací se časem stávají předními představiteli států. Je to takzvaný přechod od terorismu k politice. Z historie připomeňme například Eamona De Valeru, předního vůdce teroristické organizace IRA a pozdějšího prezidenta republiky, Menachema Begina, velitele teroristické skupiny Irgun, který se stal v roce 1977 ministerským předsedou Státu Izrael a později obdržel i Nobelovu cenu míru, nebo Jásira Arafata, vůdce teroristické organizace Al Fattáh a hlavního představitele Organizace za osvobození Palestiny, který v roce 1974 vystoupil před Valným shromážděním OSN s palestinskou otázkou jako skutečná hlava státu.³⁰

V šedesátých letech 20. století opouští terorismus hranice jednoho státu a zaměřuje se na mezinárodní politiku v jiných státech. Základní ideou a cílem je snaha o změnu přístupu jednoho konkrétního státu k jiným státům v některé části světa, kde prosazuje své zájmy.

V této době dochází k velkému rozvoji letecké dopravy a tento velmi mocný nástroj teroristé okamžitě využili. Únosy letadel se staly hlavním nástrojem vydírání politiků z jejich strany. Jedná-li se o životy desítek nebo i stovek nevinných lidí, každý politik je donucen k ústupkům.³¹ K nejznámějším leteckým atentátům patří zničení letadla boeing společnosti PanAm v roce 1988 nad skotským městem Lockerbie, kdy zahynulo 259 cestujících včetně posádky, a o rok později exploze francouzského letadla společnosti UTA nad Nigérií se 170 lidmi na palubě.³²

Dalším nástrojem, který pomohl teroristům v jejich nátlaku, bylo mediální, ale hlavně televizní zprostředkování jejich činů. Najednou bylo možné na obrazovkách vidět záběry z únosů, atentátů, snímky zraněných či dokonce mrtvých lidí. Tato skutečnost ovlivnila nejen mínění vládních činitelů, ale také obyčejných lidí a stala se dalším činitelem k nátlaku na dosažení teroristických požadavků.

---

²⁹ EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21. století*. Praha, 2007, s. 153,154

³⁰ BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Praha, 1997, s. 43, 45, 124

³¹ EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21. století*. Praha, 2007, s. 154

³² BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Praha, 1997, s. 177

Na konci 70. let 20. století dochází ke zlomu v mezinárodním terorismu. Nastupuje nábožensky motivovaný terorismus, který se vyznačuje svým nesmiřitelným postojem k zasahování jakékoliv jiné civilizace do islámského světa. Nejčastější metodou boje se stávají sebevražedné atentáty. Kromě nevinných lidí se terčem tohoto typu terorismu stávají i významní státníci, například Jitzak Rabin, izraelský premiér nebo Rádživ Ghándí, indický premiér.

U všech typů terorismu se musí posuzovat nejen politické, kulturní, historické a sociální souvislosti, ale také konkrétní cíle a požadavky teroristických skupin.³³

2.3 Islámský terorismus

Islamisté, jak se sami nazývají muslimští fundamentalisté, ostře kritizují a vedou spory s celou Západní Evropou a Spojenými státy americkými. Jsou přesvědčeni, že s pomocí koránu změní lid kolem sebe a tito lidé změní společnost. Přitom se jedná pouze o malou, i když neustále rostoucí, skupinu lidí hlásající islám. Korán je pro ně posvátná kniha, která je slovem Božím a zdrojem islámského práva. Odmítají existenci jedince jako svéprávné osobnosti s vlastním rozumem, dávají přednost veřejnému zájmu a obecnému prospěchu.

Existují tři skupiny islamistů. Největší skupinu tvoří mladí lidé ze střední třídy venkovských měst. Žijí uprostřed velkých měst, sami, bez rodinného zázemí, obklopeni cizí kulturou. Druhou skupinou jsou takzvaní „afgháni“, lidé, kteří bojovali v Afghánistánu za islámské náboženství a proti sovětským okupantům. Přišli z mnoha států, byli podporováni Západem, později se živili pašeráctvím a prodejem drog. Třetí skupinu tvoří vzdělaní lidé, kteří studovali a žili v západních státech, ale kteří začali z nejrůznějších příčin Západ nenávidět.

Všechny tři skupiny jsou nespokojeny se společností a jsou snadným cílem extremistických muslimských teroristických skupin nejen ve svých zemích, ale i na území Evropy a Spojených států. Zde je velké množství muslimského obyvatelstva a jestliže se mu povede stále hůře, stávají se i oni kořistí teroristů.

---

³³ EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21. století*. Praha, 2007, s. 154, 155

„ Islamismus je v tomto smyslu náhražkou dosavadní nespokojenosti a znamená radikálně náboženskou, vášnivou angažovanost za to, v čem jedinec vyznávající Alláha rozpoznává podle jeho přesvědčení jeho vůli.“³⁴

Tento nesmiřitelný boj hlásá pouze radikální menšina muslimů, která vychází z rozdělení světa na Alláhovi přátele a na jeho nepřátele, kteří mezi sebou vedou nesmiřitelný boj. Největší arcinepřítel a zrádce jsou Spojené státy, dále jejich spojenci, jako je Izrael a nakonec zrádci uvnitř Islámu. Na rozdíl od Islámu, který je náboženstvím, je islamismus ideologie, která je následkem selhávání státních režimů. Tam, kde stát jako instituce selhal, nastupuje islamismus jako jeho náhrada. Povýšil náboženství na revolučně zaměřenou politiku, která oslovuje nespokojené, sociálně slabé obyvatelstvo. Zneužívá islámské náboženství pro své účely, tvrdě a bezohledně trestá jakékoliv porušení Koránu a neuznává jiné právo, než právo Šaría – islámské právo sepsané v 7. století. Za posledních třicet let se neustále rozvíjel a sílil, roku 1979 byl svržen íránský šáh Mohammad Réza Páhloví, na jeho místo nastoupil ajatolláh Chomejní, následovalo převzetí moci v Súdánu a v Afghánistánu.³⁵

Islamismus nebo jeho častější používání synonyma islámský extremismus, je vázán na islámský fundamentalismus. Rozděluje se na sunnitský islamismus, který vychází z učení Hassana Al – Banny, zakladatele nejstarší a nejdůležitější militantní islamistické skupiny Muslimského bratrstva v Egyptě, a šíitský islamismus, který vychází z učení Ruholláha Chomejního.

Islámský terorismus se projevuje ve světovém měřítku, ale i v rámci regionálních konfliktů. V současné době patří mezi nejnebezpečnější a nejdynamičtější formy náboženského terorismu.³⁶

2.4 Terorismus v době globalizace

Rozpadem východního bloku a ukončení studené války mezi vojensko – politickými uskupeními Varšavskou smlouvou a NATO, došlo k uvolnění vztahů mezi státy a k ukončení konfliktů v celé Evropě. Otevřely se hranice pro novou spolupráci mezi státy Evropy a okolním světem. Zároveň se zvýšil počet demokratických států,

³⁴ ULFKOTTE, U. *Hrozba terorismu. Islamisté a jejich tajná síť*. Praha, 2003, s. 18

³⁵ ULFKOTTE, U. *Hrozba terorismu. Islamisté a jejich tajná síť*. Praha, 2003, s. 17-27

³⁶ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Brno, 2005, s. 243 – 250, 271

kteří usilovaly o začlenění do Evropské unie. Dohodou se Shengenu se otevřely hranice evropských států, nastal volný pohyb osob i kapitálu. Islámský terorismus, který získává den ode dne větší váhu, získal nové možnosti na celosvětové úrovni.

Globální terorismus se datuje od teroristických útoků na World Trade Center v New Yorku a budovu Pentagonu z 11. září 2001. Od této doby se hovoří o zcela novém typu terorismu. Pokud si do této doby někdo myslel, že se ho hrozba terorismu nedotkne, že je to věc vzdálená, mýlil se. Od tohoto data je na světě vše jinak. Globální terorismus má celosvětové působení. Někdy se také hovoří o hyperterorismu, protože počty obětí z řad nevinných civilních obyvatel jsou obrovské a dopady na ekonomiku napadených států jsou nevyčísitelné.

Ke svým cílům teroristé zneužívají a využívají stinné stránky procesu globalizace, ke kterým patří hlavně rozpory v kulturní, náboženské a ekonomické oblasti. Všechny jsou mezi sebou vzájemně propojené a pro teroristy velmi důležité.

V kulturní rovině vedou boj za uchování tradičních hodnot a zvyků. Nechtějí zasahování cizích západních kultur a bojí se ztráty vlastní identity. Rozlišují dvě skupiny nepřátel a jim také vyhlásili nelítostný boj. Jedná se hlavně o nepřátele ze Západu a USA, a ve druhé skupině o tzv. odpadlické státy v islámském světě, které představují Saúdská Arábie, Pákistán, Egypt a Izrael.

V náboženské rovině jde o zneužívání náboženské víry. Islamisté a jejich stoupenci vysvětlují svůj boj jako reakci na duchovní útlak ze strany západního světa. Ke svým cílům vychovávají atentátníky se slibem posmrtného života, kdy získají nejen vykoupení, ale hlavně slávu a nesmrtelnost. Také pozůstalým členům rodiny se slibuje uznání, sláva a materiální pomoc.

V poslední, ekonomické rovině posloužil teroristům bohužel pravdivý argument o nerovnoměrném vývoji v době globalizace, kdy státy na okraji globalizovaného světa jsou mnohem zaostalejší než státy v samém středu. V rozvojových a hlavně islámských zemích jsou lidé nespokojeni se svým postavením,

cítí se ukřivděni z nenaplnění svých snů a očekávání, a to vytváří půdu pro působení teroristických skupin.³⁷

„Ani nesporný charakter vnitřních rozporů a stinných stránek procesu globalizace však nikoho ani v nejmenším neospravedlňuje k organizování teroristických akcí, k zabíjení bezbranného a nevinného civilního obyvatelstva.“³⁸

V době glogalizace se také změnil aktéři a změnil se i způsob boje teroristických skupin. Zanikly staré „klasické“ skupiny jako Frakce Rudé armády, Baader – Meinhofová nebo Rudé brigády. Odzvonilo revolucionářům typu Che Guevary i vrahům jako byl Iljič Ramirez Sánchez „Carlos“. Vede se také nový konflikt s novými technologiemi. Již se nepoužívají typické zbraně – kalašnikov, nůž a bomba, ale moderní zbraně hromadného ničení – biologické i chemické. Další velkou hrozbou je napadení počítačových systémů a ochromení prakticky všech státních i nestátních institucí a vojenských zařízení. V tomto případě se odborně hovoří o počítačovém teroru nebo také o virtuální válce. Jediným stisknutím tlačítka může hacker ve službách teroristů způsobit více škod než samotná bomba.

I přes nové technologie, jejichž zneužití je hrozbou pro naši společnost, se ukázalo, že lze dosáhnout cíle stejně dobře i klasickými prostředky. Útoky na Světové obchodní centrum, které bylo zničeno pomocí uneseného letadla jako letící bomby, upozornily na nový způsob boje, na sebevražedné atentáty. Mezi skupinami islámských fundamentalistických teroristů získává tento styl boje v posledních dvaceti letech velkou popularitu a podporu, a to hned z několika důvodů. Nelze mu totiž zabránit a šance na obranu se rovnají nule. Výsledkem bývá velký počet mrtvých a zraněných, obrovské materiální škody, je zaručen velký zájem médií, lidé na celém světě jsou šokováni.³⁹

---

³⁷ EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21.století*. Praha, 2007, s. 177 - 179

³⁸ EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21.století*. Praha, 2007, s. 180

³⁹ POHLY, M., DURÁN,CH. *Usáma bin Ládín a mezinárodní terorismus*. Brno, 2001, s. 5 - 16

3 AKTUÁLNÍ PROJEVY TERORISMU

3.1 Teroristické skupiny a jejich činnost

3.1.1 *Hizballáh*

Tato libanonská teroristická organizace, v překladu „Boží strana“, byla založena v roce 1982 šíitskými náboženskými představiteli, kteří byli příznivci a stoupenci ajatolláha Ruholláha Chomejního, vůdce íránské revoluce. Původním cílem této organizace bylo založení islámské republiky v Libanonu po vzoru Íránu. Později se jeho hlavním cílem stal boj proti izraelské armádě a proti mezinárodním jednotkám operujícím v Libanonu. Hizballáh se podílel na mnoha teroristických útocích, které byly namířeny zejména proti západním cílům. Roku 1983 byl spáchán sebevražedný atentát na velvyslanectví USA v Bejrútu – 63 mrtvých, téhož roku byl spáchán atentát na americké vojáky s výsledkem 241 mrtvých. Následovaly únosy letadel, mučení, vraždy a únosy západních vojáků i civilistů.

Hlavní oblastí působení Hizballáhu jsou šíitské oblasti na jihu Libanonu, jeho buňky jsou rozmístěny po celém světě – v Evropě, Africe, Asii i Americe. Jako tajná policie působí v Íránu. Je financován z Teheránu a má kontakty se Saúdskou Arábií.

Je to vojenská organizace a po odchodu izraelských vojsk z Libanonu v roce 2000 mělo dojít podle rezoluce OSN č. 1559 k jejímu úplnému odzbrojení. K tomu ale nedošlo a tak Hizballáh zůstává nadále vojenskou, plně vyzbrojenou organizací, která navíc získává stále větší moc na libanonské politické scéně.

Nejvyšším představitelem Hizballáhu je šejch Hassan Nasralláh, za duchovního vůdce je považován šejch Muhammad Hussejn Fadlalláh a za organizátora teroristických útoků je označován ímád Fayez Mugniyah, který je zároveň i na oficiálním seznamu teroristů.⁴⁰

---

⁴⁰ ULFKOTTE, U. *Hrozba terorismu. Islamisté a jejich tajná síť*. Praha, 2003, s. 159 - 161
http://www.israel.cz/index.php?module=specialdetail&id=3929&datum=2007-11-18&titulek=vse_o_hizballahu

3.1.2 *Hamás*

Arabsky „nadšení“, zkratka pro Hnutí islámského odporu. Tato palestinská islamistická teroristická skupina byla založena v roce 1987, v době trvání 1. palestinské intifády, jako pobočka egyptského Muslimského bratrstva. Zakladatelem hnutí byl Ahmad Izmaíl Jásín. Hlavním cílem boje této organizace bylo a stále je vytvoření samostatného islámského palestinského státu na území dnešního Izraele, ozbrojený boj proti izraelské okupaci Palestiny, odmítnutí přítomnosti západních vojenských sil v oblasti a odpor proti amerikanizmu islámské společnosti. Válku považuje za jediné možné řešení jak osvobodit okupovaná území, mírové urovnání sporu považuje za vyloučené.

Od svého vzniku se rozděluje na dvě části. První je bojová složka Brigáda mučedníka, která pracuje v ilegalitě a provádí veškeré teroristické útoky. Druhá část je takzvaná civilní a politická, která poskytuje sociální služby, zakládá nemocnice, školy a pomáhá sociálně slabšímu obyvatelstvu. Právě touto sociální činností si získala velkou popularitu mezi obyvatelstvem a vyhrála volby do Palestinské národní správy v roce 2006.

Činnost Hamásu je soustředěna na pásmo Gazy a operuje i v několika oblastech na Západním břehu Jordánu. Má kontakty na další teroristické skupiny, zejména na Al – Kaidu. Je financována nejen z Teheránu, ale i z ostatních i evropských států, kde působí palestinští emigranti a příznivci tohoto hnutí. V roce 1993 Spojené státy na nátlak Izraele zapsaly Hamás na seznam teroristických organizací. Duchovní vůdce Hamásu byl do roku 2004 šejch Ahmad Jásín.⁴¹

3.1.4 *Al – Kaida*

V překladu „základna“, je islámsko – fundamentalistická teroristická organizace, založená roku 1989 Usámou bin Ládinem v Afghánistánu. Zakládající členové byli především muslimští bojovníci z Blízkého východu, takzvaní „arabští afgháni“, kteří pomáhali bojovat mudžaheddínům (svatým válečníkům) proti sovětským okupantům. Od samého počátku byla Al – Kaida zaměřena nábožensky. Každý, kdo do

⁴¹ NAPOLEONI, L. *Teror s.r.o.*. Praha, 2007, s. 399, 400

ULFKOTTE, U. *Hrozba terorismu. Islamisté a jejich tajná síť*. Praha, 2003, s. 161 – 164

INTROVIGNE, M. *Hamás. Islámský terorismus ve Svaté zemi*. Praha, 2003, s. 35 - 49

organizace vstoupil musel dodržovat zásady koránu a soustředit se výslovně na službu Alláhovi. Protože byl Usáma bin Ládin stoupencem vahabismu, v každém svém projevu nezapomněl připomenout boj kazatele Muhammada Abdula Vahaba proti nevěřícím, kteří opustili víru, a proti všemu cizímu.⁴² Postupně se z ní stala multietnická islamistická povstalecká organizace, která zůstala aktivní i po ukončení války a po odchodu sovětských vojsk z Afghánistánu v roce 1989.

Al – Kaida měla hlavní zázemí nejprve v Afghánistánu a v Pěšaváru v Pakistánu. Později působila v Súdánu a od roku 1996 je její hlavní stan opět v Afghánistánu. V roce 1998 založil Usáma bin Ládin seskupení „Mezinárodní islámská fronta pro svatou válku proti židům a křesťákům“, v níž se spojil s Egyptským islámským džihádem, vedeným Al – Zawáhiríím.⁴³

Al– Kaida je odpůrcem Spojených států, jejich spojenců a domnívá se, že musí bojovat i proti všem neislámským vládám v muslimských státech. V roce 1996 vyzval bin Ládin k džihádu a k očistění národů Arabského poloostrova od okupantů. V únoru 1998 vydal fatwu s touto výzvou: „*Vraždění Američanů a jejich spojenců je náboženskou povinností každého muslima. Musíme ji plnit, kdekoli se nalézáme. A tak to musí jít stále dál, dokud mešita Al Aksá nebude opět osvobozena a cizí armády neodejdou z muslimského světa. Američané musejí být zabíjeni, jejich blahobyť pustošen, vždy a všude.*“⁴⁴

3.1.5 Tálibán

V souvislosti s organizací Al – Kaida je nutné vysvětlit jeden pojem a to je Tálibán, v překladu „hledající“. Tato organizace vznikla na přelomu devadesátých let minulého století na jihu Afghánistánu v oblasti Kandahár. Vůdcem tálibánského režimu se stal mulla Muhammad Umar, duchovní, který se aktivně podílel na boji proti sovětské armádě. Cílem Tálibánu bylo obnovení řádu po odchodu Sovětů a boj proti utlačovatelům, zejména proti zkorumpovaným mudžaheddínům. Tohoto cíle chtěli dosáhnout přísným dodržováním všech zásad, které jsou uvedeny v koránu, včetně šaríy. Postupně se zmocňovali zbraní a poslušnost si vynucovali násilím. „*Chopili jsme se zbraní, abychom našemu lidu ušetřili další utrpení. Musíme zahájit boj proti*

⁴² KONZELMANN, G. *Džihád, Velká svatá válka*. Liberec, 2003, s. 62 - 65

⁴³ ULFKOTTE, U. *Hrozba terorismu. Islamisté a jejich tajná síť*. Praha, 2003, s. 52 – 54, 231

⁴⁴ ULFKOTTE, U. *Hrozba terorismu. Islamisté a jejich tajná síť*. Praha, 2003, s. 234

takzvaným mudžaheddínům, kteří vedou válku jen pro vlastní zisk!“ prohlásil mulla Umar ke svým spolupracovníkům.

Nástupem tálibánského režimu se život všech obyvatel začal řídit novými předpisy. Ve všech oblastech, které kontrolují, vyžadují okamžitou platnost šariy v jejím nejstriktnějším znění – kamenování, bičování, odřezávání končetin. Byly zavřeny všechny dívčí školy a ženám byla zakázána jakákoli činnost mimo jejich dům. Nesměly chodit do zaměstnání, ani na veřejnost. Muži museli nosit dlouhé vousy alespoň na délku dlaně a měli povinnost navštěvovat pětkrát denně mešitu. Zakázány byly všechny druhy sportů, lidé nesměli vlastnit televizor, technický pokrok je zapovězen. V roce 1996 byl tálibánci dobyt Kábul a i zde začaly platit přísné islámské zákony, na jejichž dodržování dohlížela náboženská policie.

V celém Afghánistánu zavládl velmi rychle pořádek, i když za cenu velkého teroru, vražd a udávání. Proti tálibánskému režimu se samozřejmě zdvihla vlna mezinárodního odporu a to včetně Spojených států, které v Tálibáncích přestalo vidět bojovníky proti komunismu, za které byli dříve považováni. Na počátku 21. století byl tálibánský režim uznáván pouze třemi zeměmi: Pákistánem, Sjednocenými arabskými emiráty a Saúdskou Arábií.⁴⁵

V tomtéž roce se do Afghánistánu vrátil Usáma bin Ládín, začal podporovat tálibánce a jejich činnost. S mulou Umarem vytvořili spojení, mají stejné postoje, názory a hodnoty, jsou na sobě navzájem závislí. Usáma bin Ládín získává pro Tálibán finanční, materiální a vojenské prostředky, tálibánský režim na oplátku dovoluje Al – Kaidě provozovat teroristické výcvikové tábory. Společně profitují z obchodu s drogami.

Al – Kaida má své kmenové organizace po celém světě. Také spolupracuje s mnoha teroristickými skupinami v dalších zemích. Patří sem například egyptský „Džihád“ a jiné extremistické skupiny islamistů v severní Africe, v Súdánu, Jemenu, Somálsku, Indii, Pákistánu. Al – Kaida stojí za teroristickými útoky na americké vojáky v Somálsku roku 1993, v roce 1998 provedli její stoupenci útok na americké velvyslanectví v Nairobi, v roce 2000 odpálili americkou loď v adenském přístavu. Ale

---

⁴⁵ KONZELMANN, G. *Džihád, Velká svatá válka*. Liberec, 2003, s. 71 – 85
JACQUARD, R. *Ve jménu Usáma bin Ládina*. Brno, 2001, s. 57 - 63

největší a nejstrašnější teroristický útok, který je této organizaci připisován, jsou útoky na Světové obchodní centrum v New Yorku a útok na budovu Pentagonu ve Washingtonu D.C z 11. září 2001, při kterých zahynulo tisíce nevinných obyvatel.⁴⁶

3.1.6 *ETA – Euskadi ta Askatasuna*

ETA (v překladu „Baskická vlast a svoboda“) je poslední teroristická skupina v Evropě, která tíhne k nacionalizmu. Společně s Irskou republikánskou armádou patří k nejradikálnějším evropským teroristickým skupinám.

ETA vznikla v roce 1958 za režimu generála Franciska Franca. Její hlavní cíl byl boj za nezávislost Baskicka a boj za osvobození země od Francova fašistického režimu. Je to typická národní teroristická skupina, která zaměřuje svůj boj proti představitelům státní moci na území Španělska. Až do roku 1975 byla podporována mezinárodním společenstvím, protože bojovala proti Francově režimu. Ale po jeho smrti, nástupu krále Juana Carlose I. do čela země a návratu Španělska k demokracii, ztratil tento boj smysl. Přesto ETA pokračovala ve svých útocích, teď už s jediným cílem – nezávislost Baskicka.

Za dobu své působnosti provedla ETA velké množství atentátů a bombových útoků na představitele politických stran, vládní činitele, novináře, příslušníky policie a armády. Celkem připravila o život na 800 lidí. Cílem jejích útoků se stávají hotelové komplexy, letiště, ambasády, obchodní centra a vládní budovy. Oběťmi jejích útoků se ale také stávají nevinní obyvatelé a stále více i turisté, kteří navštěvují Španělsko.

Nejúspěšnější akcí byla operace Orgo z prosince 1973, kdy byl spáchán atentát na admirála Luise Carreru Blanka, kterého generál Franco jmenoval svým nástupcem do čela vlády. Mezi nezdařené atentáty patří pokus o zavraždění krále Juana Carlose na Malorce v roce 1995 a v tomtéž roce i na tehdejšího opozičního politika Jose Mariu Aznara, pozdějšího premiéra Španělska.

Organizační struktura ETY se skládá z takzvaného „tvrdého jádra“, to je asi třicet až čtyřicet členů – vůdců, kteří mají pod sebou několik stovek dalších členů. Teroristické akce provádějí pouze členové tvrdého jádra, ostatní jsou informátoři,

---

⁴⁶ ULFKOTTE, U. *Hrozba terorismu. Islamisté a jejich tajná síť*. Praha, 2003, s. 229 - 242

spojky a zabezpečovatelé akcí. Organizace má dvě velitelství, jedno v Baskicku ve Španělsku a druhé ve Francii. Financována je z příspěvků svých členů, od sponzorů ze Španělska a jiných států světa, ale také z nelegální činnosti, z únosů, vydírání, loupežných přepadení.⁴⁷

3.1.7 IRA – Irská republikánská armáda

V šedesátých letech minulého století, pro které byl charakteristický intenzivní rebelantský odpor ke všemu, došlo k opětovnému rozpoutání násilí. Do této doby zůstávala situace víceméně pod kontrolou vlády Irska. Nově se také začíná projevovat náboženské napětí mezi bohatou protestantskou většinou a dělnickou katolickou menšinou. IRA dostala nový úkol – nejen boj za nezávislost, ale i odpor proti nadvládě protestantské většiny.

V roce 1969 se IRA rozdělila na dvě linie. Na takzvanou „official“ linii, která čerpala z marxistických idejí a odmítala jiné než masové formy násilného boje a na linii „provisional“, vojensky inspirovanou jihoirským modelem z doby vzniku IRA. Znovuobjevení terorismu v Irsku má dokonce přesné datum: 27. červen 1970, kdy „provisionals“ zabili čtyři protestanty na manifestaci. Od této doby IRA bojovala nejen proti britské policii a armádě, ale i proti irským protestantům na ostrově i na anglické půdě. Boje na obou stranách se vyostřily, došlo k velkému počtu výbuchů a atentátů, mnoho lidí bylo zabito nebo zraněno. V osmdesátých letech se boje postupně uklidnily a „normalizovaly“. V roce 1994 došlo dokonce k příměří mezi britskou vládou a Irskou republikánskou armádou, které ovšem IRA v roce 1996 porušila.

IRA má velice centralizovanou vertikální vojenskou strukturu, která se dělí na brigády a prapory. Příslušníky jsou mladí lidé, dobrovolníci, kteří jsou podpůrnými silami stálého jádra bojovníků. Organizace je financována penězi od svých sponzorů a příznivců z Irska i z dalších států. Zbraně si obstarávala z jiných zemí, mimo jiné také z bývalého Československa. Je velmi pravděpodobné, že IRA, stejně jako ETA, spolupracovala i s palestinskými teroristickými skupinami, které nabízely zbraně za vojenský výcvik v irských táborech.

---

⁴⁷ BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Praha, 1997, s. 90 - 96

Mezi nejznámější teroristické akce Irské republikánské armády můžeme zařadit atentát v Belfastu, 4. prosince 1971, kdy zahynulo 16 lidí a 13 jich bylo zraněno, dále takzvanou „krvavou neděli“, kdy 30. ledna 1972 v městě Londonderry zahynulo 13 osob nebo „krvavý pátek“ 21. července 1972, kdy během jedné hodiny IRA odpálila 19 náloží, které zabily 9 lidí a více než sto jich zranily.⁴⁸

3.2 Teroristické útoky ve světě

Nebezpečí teroristických útoků se stalo součástí každodenního moderního života. Od 60. let minulého století, kdy zaznamenáváme nebývalý vzestup útoků, informují média stále častěji o teroristických útocích ve všech částech světa. V současné době elektronických médií jsme všichni okamžitě informováni o útoku, sebevražedném atentátu, výbuchu bomby, zadržování rukojmích. Televizní stanice nabízejí přímé přenosy z místa atentátů, miliony lidí mohou sledovat obrázky mrtvých a raněných lidí, hořící budovy, práci záchranářů, zdravotníků, hasičů a bezprostřední reakce a vyjádření politiků.

Nejtragičtější teroristický útok 20. století se stal ve Skotsku 21. prosince 1988, kdy nad skotským městečkem Lockerbie explodovalo letadlo Boeing 747 americké společnosti Pan – Am. Při útoku zahynulo všech 259 lidí na palubě letadla včetně posádky a také 11 obyvatel města. Při vyšetřování bylo zjištěno, že k atentátu byla použita česká výbušnina Semtex, která byla ukryta v zavazadlovém prostoru. Za útoky byli odsouzeni dva libyjsí občané, které ovšem Lybie odmítla vydat britským úřadům. OSN na to zareagovala uvalením obchodního embagra na Lybii. Později byl za tento teroristický čin odsouzen libyjský důstojník tajné služby Alí Midžradí. Ovšem za iniciátora a za toho, kdo „držel ochrannou ruku“ nad tímto atentátem, je považován plukovník Muammar Kaddáfí. Až do roku 2001 to byl největší teroristický útok na americké občany. Z celkového počtu zabitých lidí mělo 180 obětí americký pas.⁴⁹

11. září 2001 zažily Spojené státy americké nejhorší a nejdestruktivnější teroristický útok všech dob. Obyvatelé New Yorku, Washingtonu D.C., ale vlastně celých Spojených států a celého světa pochopili, co měl Usáma bin Ládín na mysli ve

---

⁴⁸ BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Praha, 1997, s. 96 - 101

⁴⁹ BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Praha, 1997, s. 177 – 178

své fatwě z roku 1998, kdy vybízel muslimy k vraždění Američanů a jejich spojenců a k pustošení jejich blahobytu, vždy a všude.

Dvě dopravní letadla, unesená sebevražednými atentátníky, naráží postupně do severní a jižní věže Světového obchodního centra v New Yorku. Další unesené letadlo dopadá na jižní křídlo budovy Pentagonu ve Washingtonu D.C. V Pensylvánii padá k zemi čtvrté letadlo unesené letadlo, které mělo za cíl zničit venkovské sídlo prezidenta Spojených států Camp David v Marylandu. Mezitím se zřítila jižní věž obchodního centra a později i věž severní. Při útocích zahynulo přes 3 000 nevinných obětí a několik tisíc jich bylo zraněno. Vznikly velké materiální škody.⁵⁰

Útoky byly plánované dlouho dopředu. Již v roce 1996 je vymyslel Chálid Šajch Muhammad, přezdívaný také jako „mozek“ Al – Kaidy. Útoky se však měly současně konat na západním i východním pobřeží Spojených států, po nich měly následovat další teroristické útoky v jihovýchodní Asii. Bin Ládín ovšem útoky na západě USA a v Asii vyloučil. Teroristé se na útoky pečlivě připravovali na základnách Al – Kaidy v Afghánistánu. Operaci provedlo devatenáct islámských teroristů z arabských zemí, patnáct z nich mělo saúdskoarabský pas. Byli vycvičení piloti a většina z nich pobývala ve Spojených státech legálně. Proto neměli problémy na letištích a byli vpuštěni na paluby letadel, která následně unesli.⁵¹

Cíle tohoto teroristického útoku představovaly pro celý muslimský svět a pro hlavní představitele těchto států určité symboly. Spojené státy americké vystupovaly v současném globálním světě jako velmoc, používající pro své účely nejen vojenskou ale i finanční moc. A nyní islámští teroristé udeřili na samé srdce amerického finančního světa a zničili Světové obchodní centrum. Také zaútočili na centrum americké vojenské moci, na Pentagon. A kdyby se podařil útok na Camp David, kde v té době pobýval prezident Spojených států George W. Bush, bylo by jejich vítězství dovršeno. Přesto poselství pro celý arabský svět bylo jednoznačné: „*Nemůžete se spolehnout na to, že Američané budou podporovat a chránit své přátele, protože nejsou schopni ochránit ani sami sebe.*“⁵²

⁵⁰ POHLY, M., DURÁN, CH. *Usáma bin Ládín a mezinárodní terorismus*. Brno, 2001, s. 5 – 7, 74

BODANSKY, Y. *Bin Ládín. Muž, který vyhlásil válku Americe*. Červený Kostelec, 2002, s. 9

⁵¹ <http://zpravy.idnes.cz/>

⁵² BODANSKY, Y. *Bin Ládín. Muž, který vyhlásil válku Americe*. Červený Kostelec, 2002, s. 10

Prezident Bush ve svém projevu na společném zasedání Kongresu dne 20. září vyhlásil nesmiřitelný boj a válku proti terorismu. Slíbil, mimo jiné, že mezinárodní terorismus bude vymýcen, každá teroristická skupina objevena a poražena. Státy, které terorismus podporují a financují, budou považovány za nepřátelské.

Nepřítelem číslo jedna a současně i nejhledanějším mužem světa se stal Usáma bin Ládín. Celý svět ho činil odpovědným za tyto strašné teroristické útoky, i když on sám to zpočátku popíral. Se svými nejvěrnějšími spolubojovníky nalézá útočiště v Afghánistánu. I přes silný tlak Spojených států a slíbenou vojenskou hrozbu, odmítá Tálibán jeho vydání. Odpověď mezinárodního společenství na sebe nenechala dlouho čekat, došlo k vyhlášení války Afghánistánu. Rada bezpečnosti OSN ve své rezoluci vycházela z faktu, že Afghánistán jako stát sice nenapadl Spojené státy, ale přičkla mu zodpovědnost za to: „*že dovolil, aby území Afghánistánu bylo zneužito jako základna pro operace Al – Kaidy, že tam byly výcvikové tábory mezinárodních teroristických organizací a že území tohoto státu přeměnilo ve svatyni mezinárodního terorismu.*“

Na základě této rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1378 ze 14. listopadu 2001 zahájily Spojené státy americké a Velká Británie dne 7. října válku proti Afghánistánu, nazvanou „Operace Trvalá svoboda“.⁵³

Také další teroristické útoky, které následovaly po superútocích na Spojené státy nesly rukopis teroristické skupiny Al – Kaida. Mnoho teroristů, i když nikdy nebyli členy této skupiny, se nechalo inspirovat sebevražednými atentáty Al – Kaidy. Je ovšem také pravdou, že od září 2001, kdykoliv a kdekoliv dojde k nějakému neštěstí, první reakce obyvatelstva, médií i politiků je, že jsou to akce Usámy bin Ládina a Al – Kaidy.

K nejhoršímu evropskému teroristickému útoku došlo dne 11. března 2004 ve španělském Madridu. Ve čtyřech plně obsazených soupravách příměstských vlaků jedoucích do Madridu došlo najednou k deseti výbuchům. Vše se odehrálo při ranní dopravní špičce, proto bylo velké množství obětí. Celkem zahynulo 191 lidí a více než 1800 jich bylo zraněno. Islamistická teroristická organizace, která útok provedla se nechala inspirovat Al – Kaidou, ale oficiální styky s ní údajně neměla. Celkem bylo

---

⁵³ EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21.století*. Praha, 2007, s. 246 - 247

obžalováno 27 mužů a 1 žena, 19 z nich pocházelo z Maroka, zbylých 9 bylo ze Španělska. Sedm vůdců skupiny zahynulo při sebevražedném výbuchu tři týdny po madridských útocích.

7. července 2005 došlo v londýnském metru k sérii tří výbuchů v rozmezí několika sekund v různých stanicích. Čtvrtý výbuch vyhodil do povětří londýnský městský autobus. K útokům, při kterých bylo zabito přes 50 lidí a přes 700 zraněno, se bezprostředně přihlásily dvě neznámé islamistické skupiny, napojené na Al – Kaidu. Jednalo se o „Tajnou skupinu džihádu a Al-Kaidy v Evropě“ a skupinu „Brigáda Abú Háfise Masrího – evropská divize“. Obě skupiny později odmítly odpovědnost za tyto útoky. Následným vyšetřováním se zjistilo, že útok spáchali čtyři pachatelé, tři z nich byli britští muslimové žijící v okolí Leedsu, čtvrtý britský muslim jamajského původu. Nebyli organizovaní v žádné skupině, pouze se inspirovali prací Al – Kaidy. Všichni čtyři při útocích zahynuly.

Rukopis Al – Kaidy nesly i útoky v indické Bombaji 11. července 2006. Během několika málo minut vybuchlo pět náloží umístěných v příměstských vlacích, zároveň dvě nálože vybuchly i na vlakových zastávkách. Tyto exploze si vyžádaly 207 mrtvých lidí a přes 700 zraněných. K útokům se oficiálně přihlásila islámská militantní organizace Laškare Kahlár, v překladu Armáda přemožitelů. Na svých internetových stránkách uvedla, že atentát provedlo 16 jejích členů, jeden z nich zahynul.

Další teroristický útok, který je připisován Al – Kaidě nebo jejím spojencům, se stal v Pákistánu a konkrétně se dotýká i České republiky. Zemřel při něm český velvyslanec Ivo Žďárek. 21. září 2008 vybuchlo auto naplněné 600 kg výbušniny TNT a vojenské trhavinou RDX před hotelem Marriott v pákistánském hlavním městě Islámábádu. Výsledek ohromného výbuchu a následného požáru je 60 mrtvých a přes 270 zraněných turistů i zaměstnanců hotelu. K útoku se nepřihlásila žádná teroristická organizace, také motiv zůstává nejasný. Podle některých zpráv bydleli v hotelu příslušníci americké tajné služby CIA, podle jiných vojáci z americké námořní pěchoty, kteří jeli bojovat do Afghánistánu. Atentát je však jednoznačným varováním pákistánské vládě a novému prezidentu Asífu Alí Zardárimu, aby nepokračovala ve spolupráci se Spojenými státy ve válce proti terorismu. Nový prezident ve svém projevu

slíbil nelítostný boj proti terorismu a Al – Kaidě a za několik hodin došlo k atentátu na hotel Marriott.

27. listopadu 2008 došlo k sérii výbuchů v indické Bombaji. Nálože byly rozmístěny v hotelech Tádž Mahál, Oberoi, Ramada, v kavárně, kině, vlakovém nádraží, nemocnici, židovském centru a dalších místech. Většinou šlo o objekty navštěvované západními turisty. Celkový počet obětí se vyšplhal na 174, z toho bylo 20 turistů. Zraněných bylo přes 300. Při útocích byli zabiti i atentátníci, pouze jeden přežil. K atentátům se přihlásila málo známá islamistická teroristická skupina Dekkanští mudžahedíni, napojená na Al – Kaidu.⁵⁴

3.3 Terorismus v České republice

Před rokem 1989 vystupovala Československá socialistická republika jako země, která v zájmu socialistické revoluce a boje proti všemu západnímu školila vlastní agenty nebo poskytovala útočiště a školení cizím, protizápadně zaměřeným teroristickým skupinám a jednotlivcům. Na fakultě Státní bezpečnosti v Zastávce u Brna studovalo velké množství takzvaných „studentů“ z Itálie, Nikaraguy, Vietnamu, Libye, Sýrie, Palestiny a dalších zemí. Některé z nich využila naše Státní bezpečnost k dodávání tajných zpráv. Existovaly i další místa, kde tito „studenti“ z různých národně osvobozeneckých a teroristických hnutí působili. Jsou důkazy o jejich pobytu ve vojenském prostoru Doupov a školili se i v rekreačním středisku ministerstva vnitra v Jílovém u Prahy. Československo navštívil i jeden z nejhledanějších teroristů své doby, Venezuelan Iljič Ramiréz Sanchéz, přezdívaný Carlos. V naší zemi se objevil dokonce dvakrát, poprvé koncem sedmdesátých let, podruhé v roce 1986.

Rozpadem celého východního bloku a ukončením studené války, nastaly v Československu výrazné politické a společenské změny. Po listopadových událostech v roce 1989 vznikl nový politický demokratický režim. V něm jsou podmínky pro existenci terorismu zásadně jiné než v předchozím režimu. Změna zahraniční politiky znamenala, že skončily přátelské vztahy se státy jako Kuba, Libye nebo Palestina.

---

⁵⁴ <http://zpravy.idnes.cz/>

Dne 12. března 1999 vstoupila Česká republika do NATO a tím se oficiálně definovala jako spojenec Spojených států a zemí západní Evropy. Tímto vstupem také převzala část celosvětové odpovědnosti za bezpečnost v Evropě, včetně rizik spojených s hrozbou teroristických útoků. Také přesun Rádía Svobodné Evropy do hlavního města Prahy a jeho vysílání do Iráku a Íránu se stalo důvodem ke zvýšení bezpečnostních opatření kvůli možnosti teroristických útoků na budovu vysílacího studia. Nelze totiž vyloučit, že v různých teroristických organizacích jsou lidé, kteří byli vyškoleni, absolvovali policejní kurzy a velmi dobře znají naše území. Někteří z nich se zde také usadili natrvalo a mohou vytvářet tajnou infrastrukturu, kterou lze snadno kdykoliv oživit.

Vstupem České republiky do Evropské unie a otevření našich hranic v rámci plnění Schengenských dohod, vznikla ideální situace pro operace různých teroristických skupin a hnutí na našem území. Veřejná podpora české vlády americké válce v Afghánistánu a později v Iráku, a následné vyslání našich vojáků do těchto oblastí, podnítila obavy české veřejnosti z možných teroristických útoků na naši republiku. Přes všechna tato rizika nedošlo dosud na území České republiky ke klasickému teroristickému činu s mezinárodní vazbou. Ani nebyla zaznamenána teroristická akce, při které násilí je prostředkem k dosažení určitého cíle.

Od roku 1989 se ovšem uskutečnilo velké množství trestných činů, které nesly určité znaky terorismu. Jednalo se hlavně o útoky na začínající podnikatele, na politiky, o výbuchy bomb na různých místech republiky, o vydírání, výhrůžky a podobně. Většinou se jednalo o individuální akce jednotlivců, o zastrašování a likvidaci konkurence, o vymáhání dluhů a pohledávek. To vše souvisí s přeměnou naší společnosti z totalitního režimu na liberální a se vznikem majetných vrstev obyvatelstva a na nich parazitujících organizací s mafiánskými praktikami.

Činnost v oblasti boje proti terorismu spadá do náplně práce Úřadu pro odhalování organizovaného zločinu, v jehož rámci působí od roku 1997 oddělení terorismu jako samostatný výkonný organizační celek. Činnost Úřadu je zaměřena na mezinárodní terorismus a z něj vyplývající bezpečnostní rizika pro celou Českou republiku. Byla zpracována informační databáze terorismu, přehled a vyhodnocení

mezinárodních teroristických a fundamentalistických organizací a jejich představitel. Tato databáze je stále doplňována a aktualizována.⁵⁵

Po listopadu 1989 bylo přijato rozhodnutí o vzniku zcela nové zpravodajské služby, vytvořené na zcela odlišném legislativním základě a filozofii ve srovnání s bývalou Státní tajnou bezpečností. Byla vytvořena Bezpečnostní informační služba (BIS), která měla odlišné postavení a pojetí než podobné organizace v ostatních státech bývalé Varšavské smlouvy. Zvolená cesta znamenala mimo jiné i dobrou výchozí pozici ve vztahu k partnerům v ostatních demokratických zemích. Nynější podobě BIS předcházela určitý, poměrně komplikovaný vývoj, který byl provázen jak úspěchy, tak pochopitelně i řadou potíží a omylů při budování služby.

V současné době je postavení, činnost, působnost a kontrola BIS upravena zákonem č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách ČR a zákonem č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě. Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách ČR upravuje postavení, působnost, koordinaci spolupráce a kontrolu zpravodajských služeb, ukládání úkolů službám a podávání zpráv zpravodajskými službami. Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě potom upravuje postavení příslušníků BIS, specifické prostředky získávání informací, evidence vedené BIS, služební poměr příslušníků a parlamentní kontrolu BIS. Podle § 2 zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách ČR je BIS jedním ze státních orgánů pro získávání, shromažďování a vyhodnocování informací důležitých pro ochranu ústavního zřízení, významných ekonomických zájmů, bezpečnost a obranu České republiky. BIS není součástí žádného resortu, její příslušníci nejsou vůči občanům nadáni žádnými výkonnými pravomocemi. Jedná se tak o zpravodajskou službu, srovnatelnou v tomto ohledu s obdobnými službami ve vyspělých demokratických zemích. Za činnost zpravodajských služeb ze zákona odpovídá a koordinuje ji vláda. K tomu vláda zřídila svým usnesením Radu pro zpravodajskou činnost, která je stálým poradním a iniciativním orgánem vlády pro otázky řízení, koordinace, kontroly zpravodajské činnosti a spolupráce příslušných státních orgánů.

---

⁵⁵ <http://www.mvcr.cz/clanek/teroris-mus-a-jeho-projevy-v-nekdejsim-ceskoslovensku-a-dnesni-ceske-republice.aspx>

Z výročních zpráv Bezpečnostní informační služby vyplývá, že za celou dobu působení BIS nedošlo na území České republiky k žádnému teroristickému útoku. Po 11. září byla přijata mezinárodní bezpečnostní opatření, které platí i na území našeho státu. Mezi objekty, které by se mohly stát terčem případných teroristických útoků, vyhodnotila BIS následující – objekt budovy Rádio Svobodná Evropa / Rádio Svoboda, zastupitelské úřady Izraele, USA, Velké Británie, letiště, metro, vlakové nádraží, obchodní domy a stadiony.

Česká republika patří mezi země bez vlastní zkušenosti s teroristickým útokem, aktivně se však zapojuje do mezinárodní spolupráce v boji proti terorismu. Čerpá z poznatků a zkušeností zemí, které zažily teroristický útok na svém území, nebo mají podobné sociální, ekonomické a politické podmínky jako Česká republika.⁵⁶

3.4 Prevence a perspektiva

Mezinárodní společenství se již několik desetiletí víceméně úspěšně snaží spojit své síly v boji proti terorismu. Přesto v současné době neexistuje žádná univerzální mezinárodní smlouva, která by zastřešovala všechny formy boje proti globálnímu terorismu. To platí také na úrovni Evropy.

Na univerzální úrovni bylo přijato celkem dvanáct mnohostranných smluv, které můžeme rozdělit do pěti základních skupin: smlouvy zajišťující bezpečnost letecké dopravy a námořní plavby, smlouvy zaměřené na ochranu mezinárodně chráněné kategorie osob, smlouvy postihující branní rukojmí jako konkrétní projev terorismu, smlouvy usilující o kontrolu vysoce nebezpečných látek zneužívaných při teroristických útocích a smlouvy zaměřené na finanční zázemí terorismu.

Rada bezpečnosti OSN od 60. let přijala řadu úmluv, které umožnily zdokonalit mezinárodní spolupráci v této oblasti a vymezily její legislativní rámec. Také Valné shromáždění OSN přijalo více než dvacet rezolucí namířených proti terorismu. Na rozdíl od rezolucí OSN, tyto nejsou pro členské státy závazné. Až dosud bylo přijato třináct hlavních mezinárodních konvencí, které určily odpovědnost a závazky jednotlivých států jak v oblasti trestního práva hmotného, tak i v oblasti mezinárodní

---

⁵⁶ <http://www.bis.cz/vyrocní-zpravy.html>

justiční spolupráce v trestních věcech, a přispěly tak k vyšší koordinaci spolupráce. Většina těchto konvencí byla podepsána a následně ratifikována i vládami České republiky. V rámci OSN pokračují diskuse o textu návrhu Obecné úmluvy OSN o boji proti mezinárodnímu terorismu.

Následující přehled základních úmluv nasvědčuje, že mezinárodní společenství dokázalo prosadit společný zájem na potlačení nejzávažnějších projevů mezinárodního terorismu. Byly přijaty tyto úmluvy, podporující boj proti terorismu:

- *Úmluva o trestných a některých jiných činech spáchaných na palubě civilních letadel*, Tokijská úmluva ze 14. září 1963 – vyhláška MZV č. 102/1984 Sb.;
- *Úmluva o potlačení protiprávního zmocnění se letadel*, Haagská úmluva z 16. prosince 1970 – vyhláška MZV č. 96/1974 Sb.;
- *Úmluva o potlačení protiprávních činů ohrožujících bezpečnost civilního letectví*, Montrealská úmluva z 23. září 1971 – vyhláška MZV č. 16/1974
- *Úmluva o zabránění a trestání trestných činů proti osobám požívajícím mezinárodní ochrany včetně diplomatických zástupců*, Newyorská úmluva z 14. prosince 1973 – vyhláška FMZV č. 131/1978 Sb.,
- *Úmluva o fyzické ochraně jaderného materiálu*, Vídeňská úmluva podepsána 26. října 1979 – sdělení MZV č. 114/1996 Sb.;
- *Mezinárodní úmluva proti braní rukojmí*, Newyorská úmluva podepsána 17. prosince 1979 – vyhláška MZV č. 36/1988 Sb.;
- *Protokol pro potlačování nezákonných aktů násilí na letištích sloužících mezinárodnímu civilnímu provozu* z 24. února 1988, který rozšiřuje a doplňuje Montrealskou úmluvu z roku 1971 - sdělení MZV č. 138/2002 Sb.,
- *Úmluva o zamezení nezákonných aktů proti bezpečnosti námořní dopravy*, Římská úmluva z 10. března 1988 ;
- *Protokol o stíhání nezákonných činů proti bezpečnosti plovoucích plošin umístěných na pevninské mělčině*, Římská úmluva z 10. března 1988
- *Úmluva o označování plastických trhavin pro účely jejich identifikace*, Montrealská úmluva z 1. března 1991;
- *Mezinárodní úmluva o potlačování teroristických bombových útoků* – podepsána v New Yorku dne 15. prosince 1997;

- *Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu*, podepsána v New Yorku, 9. prosince 1999. Pro Českou republiku vstoupila smlouva v platnost 26. ledna 2006.
- *Mezinárodní úmluva o potlačování činů jaderného terorismu*, New York, 14. září 2005 - pro ČR dosud nevstoupila v platnost.

Několik důležitých mezinárodních úmluv v oblasti boje proti terorismu bylo sjednáno i v rámci Rady Evropy. Všechny členské státy Evropské unie jsou členy Rady Evropy a tak se přímo podílejí na vypracování a přijetí navržených dokumentů. Komplexním dokumentem na regionální evropské úrovni, uzavřeným mezi členskými státy Rady Evropy, je *Evropská úmluva o potlačování terorismu* z 27. ledna 1977. K této smlouvě mají přístup i nečlenské státy Rady Evropy, Československo ji v roce 1992 přijalo bez výhrad – sdělení FMZV č. 552/1992 Sb. Mezinárodní spolupráci při prevenci proti terorismu má zajistit *Evropská úmluva o prevenci terorismu* z roku 2005. Tato úmluva nenahrazuje stávající právní úpravu, pouze ji doplňuje.

Také Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) se po teroristických útocích 11. září 2001 snaží o větší spolupráci v boji proti terorismu. Dne 4. prosince 2001 přijala *Akční plán OBSE boje proti terorismu*. Dokument zdůrazňuje prevenci, poukazuje na sociální, ekonomické a politické faktory spojené s terorismem. Zároveň nabízí i konkrétní postupy v boji proti globálnímu terorismu a organizovanému násilí.⁵⁷

Boj proti terorismu je dlouhodobou záležitostí, která bude trvat i několik desetiletí. Je nutné přijímat úmluvy, dohody a rezoluce mezinárodních společenství. Je ovšem ještě důležitější ekonomicky pomoci lidem v postižených oblastech. Je potřeba, aby se snížila celková chudoba obyvatelstva, zvyšovala jejich vzdělanost, účinně se bojovalo proti úmrtnosti dětí a žen, proti nakažlivým nemocem a AIDS, zvyšovala se péče o životní prostředí. Je třeba spolupráce bohatých zemí s chudými, jejich oddlužování, otevření trhů a zvyšování investic v chudých oblastech země.

---

⁵⁷ PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost EU*. Praha, 2006, s. 51 – 63
 MIKA, O. J. *Současný terorismus*. Praha, 2003, s. 26 - 28

Velmi důležité je i ideologické působení na obyvatele zejména muslimských států. Cílem tohoto působení je přesvědčit co nejvíce muslimů, že boj západních mocností proti jejich světu není boj proti Islámu, ale že jde o pomoc islámskému světu jako takovému. Je nutno je přesvědčit, že teroristické akce jsou jednorázovým aktem pomsty, ale není to cesta ke zlepšení jejich života, jejich každodenních starostí.

A v neposlední řadě je velmi nezbytné politické řešení a to zejména ukončení všech válečných konfliktů, kde na jedné straně stojí muslimské země a na druhé Spojené státy a jeho spojenci. S tím souvisí i odchod okupačních vojsk z islámských zemí, které tamní představitelé i obyčejní lidé vnímají jako velké ponížení. Na jejich místo by měly nastoupit mezinárodní mírové jednotky se silným a jasným mandátem OSN. Také by se mělo zlepšit postavení islámských menšin zejména v západní Evropě.

Všechny tři již zmíněné roviny ekonomická, ideologická a politická, a problémy s nimi související, vytváří živnou půdu pro vznik a vývoj různých islamistických teroristických skupin. Nevzdělanost, chudoba, neznalost a nespokojenost se svou životní úrovní přivádí mnoho mladých lidí, mužů i žen, do náruče fanatických teroristů, kteří je využívají ke svým sebevražedným útokům.⁵⁸

„Teroristé jako nevypočitatelní fanatici mohou udeřit proti komukoliv, kdekoliv a kdykoliv, přičemž způsob útoku a jeho vůdčí motivaci je možno označit za nemilosrdné. Teroristé neuznávají žádné právní nebo morální regule a dokonce se zdá, že právě tento aspekt plně využívají ve svůj prospěch, zvláště jako zastrašující účinek.“⁵⁹

---

⁵⁸ EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21. století*. Praha, 2007, s. 306 - 313

⁵⁹ PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost EU*. Praha, 2006, s. 66

4 VYHODNOCENÍ ANKETY

Pro svou bakalářskou práci jsem využila anketní dotazování, kam jsem zařadila tři obecné otázky a osm otázek týkajících se problematiky terorismu. Jeho prostřednictvím jsem se snažila zjistit, jaké znalosti o terorismu mají lidé v mém okolí a jaký postoj zaujímají k této problematice. Zaměřila jsem se na města Český Krumlov a České Budějovice. Dotazníky jsem rozdávala buď osobně, nebo posílala pomocí internetu (e-mailu). Snažila jsem se oslovit všechny věkové skupiny, nejmladší účastníci bylo 14 let, nejstarší 81 let. Celkem jsem rozdala a rozeslala 110 dotazníků, zpět se mi vrátilo 85 vyplněných lístků.

Nejvíce respondentů bylo ve věku 25 – 40 let, se středním vzděláním. Ankety se zúčastnilo více žen, i když jejich první reakce byla celkem negativní. Při zjištění, o jaké téma v anketě jde, většina z nich nejdříve odmítla. Později zřejmě převládl pocit zodpovědnosti a kolegiality a anketní lístky vyplnily a odevzdaly. U mužů byla první reakce kladná, ale mnoho z nich anketu neodevzdalo.

Z výsledků ankety vyplývá, že všichni dotázaní znají více či méně problematiku terorismu. Pojem terorismus rovná se násilí, zlo, útlak, vraždy, únosy a velké materiální škody za účelem dosažení nějakého cíle (otázka číslo 4).

Zjistila jsem, že ženy se necítí terorismem přímo ohroženy, tak jako muži (tabulka č. 3). To se však může změnit například stavbou protiraketového radaru na našem území. O tom je přesvědčeno více žen než mužů (tabulka č. 4).

V tabulce číslo 5 jsou uvedeny nejznámější teroristické skupiny a hnutí. Skoro všichni respondenti uvedli Al – Kaidu, baskickou teroristickou skupinu ETA a Irskou republikánskou armádu. Terorismus je nejvíce rozšířený v Afghánistánu, Iráku, Pákistánu a ve všech islámských státech. Někteří dotázaní neuvodli stát, ale konstatovali, že terorismus je rozšířený v ekonomicky vyspělých státech a ve státech, kde je islámské obyvatelstvo nebo početná islámská menšina (tabulka č. 6).

Překvapivě mnoho respondentů, celkem 21, odpovědělo na otázku číslo 6, že v našem okolí nejsou místa, která by se mohla stát terčem teroristických útoků. Ostatní se shodli na jaderné elektrárně Temelín, Lipenské přehradě, strategických objektech, obchodních centrech, nemocnicích a podobně. Odpověď nevím uvedlo 8 z nich.

Anketa dále ukázala, že v podvědomí lidí jsou většinou atentáty ze současné doby. Nejvíce dotázaných vědělo o útocích na Spojené státy v roce 2001, na londýnské metro, na madridské vlaky, o atentátech v Indii a Pákistánu. Ze starších teroristických útoků jsou uvedeny atentáty v Beslanu, Lockerbie a na mnichovské olympiádě 1972 (otázka č. 7).

V boji proti terorismu neexistuje jednotný postup. To také uvedli respondenti v poslední otázce. Odpovědi se různily od žádná zbraň ani postup neexistují, přes mír, toleranci, respektování kultury a suverenity států, spolupráce tajných služeb, až po Boží království a učení podle Bible. Podrobnější odpovědi jsou uvedeny pod otázkou č. 8.

Tab. 1 : Celkový počet účastníků ankety podle věku a pohlaví.

věk	ženy	muži
do 25 let	10	12
25 – 40 let	22	13
40 – 50 let	10	7
nad 50 let	7	4
celkem	49	36

Zdroj: vlastní

Tab. 2 : Vzdělání účastníků ankety.

Vzdělání	ženy	muži
základní	4	4
vyučen	6	3
střední	23	16
vyšší odborné	6	5
vysokoškolské	10	8

Zdroj: vlastní

Tab. 3 : Otázka č. 1: „Myslíte, že jste terorisem přímo ohroženi?!”

	ženy	muži
ano	13	11
ne	36	25

Zdroj: vlastní

Tab. 4 : Otázka č. 2: „Myslíte si, že stavbou protiraketového radaru na území ČR se naše republika může stát terčem teroristických útoků?“

	ženy	muži
ano	25	13
ne	20	21
nevím	4	2

Zdroj: vlastní

Tab. 5 : Otázka č. 3: „Jaké znáte teroristické skupiny?“

Teroristická skupina	ženy	muži
Al – Kaida	40	33
ETA	32	25
IRA	25	18
Hamás	9	8
Fatáh	5	3
Hisballáh	5	2
Tálibán	2	3
OOP	2	5
Rudí Khmérové	1	2
Óm šin rikjó	-	2
Tamilští tygři	-	1
Brigade Rose	-	1
RFA	-	1

Zdroj: vlastní

Z uvedené tabulky vyplývá, že skoro všichni dotazovaní ve svých odpovědích uvedli jako nejznámější teroristickou skupinu Al – Kaidu, následuje baskická teroristická skupina ETA a Irská republikánská armáda.

Na otázku č. 4: „Co si představujete pod pojmem terorismus?“ odpověděli shodně všichni dotázaní, že terorismus je násilí, buď proti skupině osob nebo proti jednotlivci, za účelem dosažení nějakých cílů, politicky nebo nábožensky motivované zlo, útlak, politika, zabíjení, velké materiální škody, válka, hrůza, zastrašování, nebezpečí, demagogie, prosazování svých cílů, zviditelnění skupiny lidí, únosy lidí, únosy letadel, zbabělé, nečekané útoky na náhodné oběti, vynucování si pozornosti světa a médií, násilné činy fanatiků, náboženské konflikty. Jedna sedmnáctiletá studentka si pod pojmem terorismus představuje „ty blbce“, co vraždí nevinné lidi pomocí sebevražedných útoků a bomb.

Tab. 6: Otázka č. 5: „Kde na světě je terorismus nejrozšířenější?“

Stát, země	ženy	muži	celkem
Afgánistán	8	12	20
Islámské státy	7	6	15
Irák	8	5	13
Pákistán	6	6	12
Blízký východ	4	6	10
Střední východ	5	4	9
Irán	6	2	8
USA	3	5	8
Irsko	6	2	8
Izrael	5	3	8
Celá Asie	2	5	7
Španělsko	3	3	6
Palestina	5	0	5
Saúdská Arábie	2	2	4
Balkán	3	0	3
Indie	3	0	3
Egypt	2	0	2
Čečensko	0	2	2
nevím	2	2	4

Zdroj: vlastní

Do tabulky jsem zařadila země, které uvedli alespoň dva respondenti. Dále byly uvedeny státy jako Somálsko, Japonsko, Francie, Thajsko, Turecko, Kuba. Někteří respondenti odpověděli na tuto otázku, že terorismus je rozšířený po celém světě, zejména v ekonomicky vyspělých státech, ve státech s velkým počtem islámského obyvatelstva a s početnou islámskou menšinou.

Na otázku č. 6: „**Jsou ve vašem okolí místa, která by se mohla stát terčem teroristického útoku?**“ většina dotázaných odpověděla, že je to jaderná elektrárna Temelín (27), Lipenská přehrada (13), obchodní centra, Igy a Mercury centrum, kina, nemocnice, strategické objekty (celkem 13), Praha (7), papírny ve Větrní (4), radar v Brdech (5), autobusová a železniční doprava (3), žádná nejsou (21), ano jsou (3), nevím (8).

Otázka č. 7 : „**Vzpomenete si na nějaké teroristické útoky ve světě?**“

Útok z 11. září 2001 na New York a Washington (62 dotázaných), útoky v londýnském metru (20), atentáty na madridské vlaky (26), v indické Bombaji (14), útoky v japonském metru (9), útoky v Egyptě (5), moskevské divadlo (5), smrt českého velvyslance v Pákistánu (5). Dále byly uvedeny útoky z Beslanu (3), Lockerbie (5), z mnichovské olympiády 1972 (2), z letiště v Dubaji(1).

Otázka č. 8 : „**Jaká je podle vás účinná zbraň proti terorismu?**“

Nejvíce respondentů uvedlo, že proti terorismu neexistuje žádná zbraň, celkem 17. Odpověď nevím uvedlo 9 respondentů. Z dalších odpovědí uvedu pouze některé. Ženy odpověděly následovně: starat se o politiku své země, nezasahovat do politiky jiných států, lepší připravenost ochranných složek a rozvědky, zkvalitnění spolupráce zpravodajských služeb, odstranit příčiny konfliktů – fanatismus, chudobu, nespravedlnost, zabránit financování terorismu, respektování východní i západní kultury, změna v chování a cítění lidí, ne násilí, mír, nevměšování se do suverenity

států, odmítnutí požadavků teroristů, mezinárodní úmluvy, protiteroristické jednotky, zničit vůdce teroristů, Boží království, dodržování biblických zásad v životě a aby se lidé chovali podle učení Bible, „aby lidé překovali své meče v radlice“.

Z odpovědí mužů vybírám tyto: spolupráce států a bezpečnostních služeb, vysoké tresty pro teroristy, dlouhodobá výchova k toleranci, omezování teroristických skupin, vymýcení nebo potlačení Islámu, změna legislativy, světový mír, omezení prodeje zbraní do krizových oblastí, Boží království, kvalitní práce tajných služeb, zvýšená bezpečnostní opatření, přerušení toku peněz pro teroristy, represe, sankce, boj.

ZÁVĚR

Má bakalářská práce je rozdělena na tři kapitoly. V první kapitole jsem se zabývala vysvětlením pojmu terorismus. Druhá kapitola mé bakalářské práce pojednává o historickém vývoji a základních formách terorismu. Ve třetí kapitole jsem se věnovala současným teroristickým skupinám, aktuálním projevům terorismu a boji mezinárodního společenství proti němu.

Definovat terorismus je velmi složité. Podle dostupné literatury existuje velké množství definic, ale přesto v současné době neexistuje jedna univerzální politická či právní definice terorismu, která by byla přijatelná na domácí i mezinárodní úrovni. Nastudovala jsem různé definice, ať již evropské nebo americké, a všechny se shodují v základních rysech: jde o plánované, politicky motivované akce násilného charakteru, útočící na civilní bezbranné obyvatelstvo s cílem dosáhnout určitého požadavku. Stejně problematické je i nalézt obecnou klasifikaci typů terorismu. U mnoha autorů dochází ke slučování a prolínání různých kritérií, jako je ideová motivace teroristů, jejich cíle, metody a různé způsoby provedení.

Podle odborné literatury se o terorismu mluví již od doby Velké francouzské revoluce v roce 1789. Ovšem v této historické době a v situaci, která následovala, nemůžeme ještě jednoznačně hovořit o klasickém terorismu, ale spíše o formě vládního teroru. První vývojovou formou klasického terorismu je národní terorismus, který po 1. světové válce nabývá na intenzitě. Po 2. světové válce, zejména v 50. a 60. letech 20. století, dochází k novému jevu, a tím je mezinárodní terorismus. Pádem Berlínské zdi a následným rozpadem celého východního bloku, došlo ke změně zahraniční politiky mnoha států Evropy. Již nešlo pouze o změny uvnitř států, ale také k vymezování změn v jeho zahraniční politice. Na konci 20. století, po invazi sovětských vojsk do Afghánistánu, se ke slovu dostává nábožensky motivovaný terorismus. Tato velmi tvrdá forma mezinárodního terorismu vyjadřuje nesmiřitelný odpor k vojenskému a politickému vměšování cizích států do islámského světa. Taktika boje spočívá v sebevražedných atentátech. Nástup globálního terorismu má přesné datum vzniku: 11. září 2001.

Zjistila jsem, že každá vývojová forma terorismu má také svoje teroristické skupiny. V národním terorismu převládaly akce teroristických skupin ETA, IRA, Baader – Meinhof, Rudé brigády. V mezinárodním terorismu se začínají objevovat jména islámských teroristických skupin, jako Hamas, Fattah, Organizace pro osvobození Palestiny, Hisbollah, které provádějí útoky do současné doby. Od útoků na Spojené státy se nejvíce hovoří o teroristické skupině Al-Kaida a jejím vůdci Usámu bin Ládínovi.

Boj mezinárodního společenství proti terorismu začal již v roce 1856, kdy byla schválena takzvaná „belgická klauzule“, právní norma upřesňující zásady boje proti politickému násilí. Od té doby bylo vydáno velké množství právních norem, úmluv, protokolů, smluv a dohod, které vymezují legislativní rámec boje proti terorismu, ať již na půdě OSN, Rady Evropy nebo vlád jednotlivých zemí. Přesto dosud neexistuje žádná univerzální mezinárodní smlouva. Útoky z 11. září 2001 všem lidem dokázaly, že zejména islámští teroristé jsou schopni zaútočit kdykoliv a kdekoliv bez předchozího upozornění. Jejich akce jsou nevyzpytatelné, rychlé a zdrcující. Ani nejlepší právní norma nemůže jejich činům zabránit, protože oni jednájí ve jménu svého náboženství, ve jménu Proroka a Islámu.

Myslím si, a studiem odborných knih se mi to potvrdilo, že důležitější než jakákoliv smlouva je pomoc postiženým oblastem ekonomicky, odstranit chudobu, zajistit vzdělání, zdravotní pomoc a ideově působit na obyvatele zejména muslimských zemí. Je také důležité politicky se nevměšovat do suverenity států a zajistit stažení okupačních vojsk z jejich území.

Součástí mé bakalářské práce je také vyhodnocení ankety, ve které jsem se pokusila zjistit názory na terorismus mezi obyvateli měst Českého Krumlova a Českých Budějovic. Přes počáteční nechuť přemýšlet o této smutné, ale přesto aktuální problematice, odpovědělo na anketu 85 respondentů. Myslím si, že zejména po teroristických útocích na New York a Washington, je naše veřejnost lépe a podrobněji informována o všem, co je spojeno s pojmem terorismus. Má dobrý všeobecný přehled o teroristických skupinách operujících v různých částech světa, o sebevražedných útocích a atentátech, uvědomuje si možnosti ohrožení a hledá cesty k boji proti teroristům. Podrobněji je anketa zpracována ve 4. kapitole.

V závěru mé práce bych chtěla uvést tuto myšlenku, která nejlépe vystihuje problematiku terorismu.

*„Terorismus má neobyčejnou schopnost měnit formy své existence, mizet a zase se objevovat, podobně jako hynoucí a znovu se rodící fénix.“*⁶⁰

---

⁶⁰) BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Praha, 1997, s. 19

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje:

1. BODANSKY, Y. *Bin Ládín. Muž, který vyhlásil válku Americe*. Červený Kostelec: Mevart Pavel, 2002. 398 s. ISBN 80-903047-1-0
2. BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Praha: Columbus, s r. o, 1997. 190 s. ISBN 80-85928-45-0
3. EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21. století*. Praha: Karolinum, 2007, 352 s. ISBN 978-80-246-1317-8
4. *Encyklopedie „Světový terorismus“*. Praha: Svojtka & Co, 2001. 536 s. ISBN 80-7237-340-4
5. INTROVIGNE, M. *Hamás. Islámský terorismus ve svaté zemi*. Praha: Vyšehrad, spol. s r.o., 2003. 112 s. ISBN 80-7021-659-X
6. JACQUARD, R. *Ve jménu Usáma bin Ládína*. Brno: Jota, s r.o., 2001. 344 s. ISBN 80-7217-154-2
7. KONZELMANN, G. *Džihád (Velká svatá válka). Kořeny světového konfliktu*. Liberec: Dialog, 2003. 312 s. ISBN 80-86518-99-6
8. MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. 480 s. ISBN 80-903333-8-9
9. MIKA, O. J. *Současný terorismus*. Praha: Existencialia, TRITON, 2003. 92 s. ISBN 80-7254-409-8
10. NAPOLEONI, L. *Teror, s.r.o.* Praha: Metafora, spol. s r.o., 2007. 518 s. ISBN 978-80-7359-107-6
11. PECKA, E. *Základy sociologie*. České Budějovice: VŠERS, o. p. s., 2005. 108 s. ISBN 80-86708-07-1
12. PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. Praha: Linde Praha a.s., 2006. 407 s. ISBN 80-7201-615-6
13. POHLY, M., DURÁN, CH. *Usáma bin Ládín a mezinárodní terorismus*. Brno: Jota, s r.o., 2001. 126 s. ISBN 80-7217-153-4
14. ULFKOTTE, U. *Hrozba terorismu. Islamisté a jejich tajná síť*. Praha: Euromedia Group k.s. – Ikar, 2003. 272 s. ISBN 80-249-0162-5

Elektronické zdroje:

1. <http://www.bis.cz/vyrocní-zpravy.html>
2. <http://www.bis.cz/terorismus.html>
3. <http://zpravy.idnes.cz/>
4. http://www.israel.cz/index.php?module=specialdetail&id=3929&datum=2007-11-18&titulek=vse_o_hizballahu
5. <http://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>
6. <http://www.mvcr.cz/clanek/terorismus-a-jeho-projevy-v-nekdejsim-ceskoslovensku-a-dnesni-ceske-republice.aspx>
7. <http://www.vojsko.net/index.php?clanek=terorismus/terorismus>

ABSTRAKT

Šimková, A. *Terorismus, jeho vývoj a současné formy : bakalářská práce.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2009. 58 s. Vedoucí diplomové práce prof. PhDr. Emanuel Pecka, CSc.

Klíčová slova: teror, terorismus, národní terorismus, mezinárodní terorismus, islámský fundamentalismus, globalizace, teroristické skupiny, právní úmluvy

Tato bakalářská práce sleduje vznik terorismu, jeho typy, techniky, vývojové formy a aktuální projevy.

První vývojovou formou terorismu byl národní terorismus, který datujeme od začátku 20. století až do 50. let 20. století. V této době dochází k boji za samostatnost a svrchovanost států a ke změně jejich politického režimu. Z tohoto období jsou známé teroristické skupiny jako ETA, IRA, Rudé brigády nebo Skupina Baader – Meinhof. Od 60. let nastupuje terorismus mezinárodní, který začíná zasahovat do svrchovanosti cizích států. Součástí tohoto typu je i náboženský terorismus, který začal sílit v době sovětské okupace Afghánistánu. Hlavním projevem boje jsou sebevražedné atentáty. Globální terorismus má přesné datum vzniku, 11. září 2001.

Mezinárodní společenství států se spojilo v boji proti globálnímu terorismu. Byly podepsány významné úmluvy a dohody v rámci OSN, Evropské unie a jejích členských států.

Boj proti terorismu je prvořadý, i když nesnadný a zdlouhavý úkol všech demokratických států světa.

ABSTRACT

Šimková, A. *Terrorism, its Development and Contemporary Forms : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2009. 58 pp. Supervisor: prof. PhDr. Emanuel Pecka, CSc.

Key words: terror, terrorism, national terrorism, international terrorism, Islamic fundamentalism, globalisation, terrorist groups, legal treaties.

This bachelor thesis investigates the beginnings of terrorism, its types, techniques, developmental forms and its present demonstrations.

The first developmental form of terrorism was national terrorism, which could be dated from the beginning of 20th century up until the 1950s. At that time the struggle for freedom, the sovereignty of states and the change of their political regime started. Political groups like ETA, IRA, Red Brigades or the Baader - Meinhof Gang became known at that time. The beginning of international terrorism which starts to interfere with the sovereignty of other states dates from the 60s. Religious terrorism that started to increase during the Soviet occupation of Afghanistan is a part of this type of terrorism. Its main tactics are suicidal attacks. Global terrorism has an exact date of its origin, 11 September 2001.

The International Community has united in the struggle against global terrorism. Significant treaties and conventions have been signed in the framework of the UN, the European Union and their member states.

The struggle against terrorism is the most important but difficult and long term task for all of the democratic states of the world.